

**СОФИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ „СВЕТИ КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ“
ЮРИДИЧЕСКИ ФАКУЛТЕТ**

Вяра Иванова Евтимова
докторант на редовна докторантура по специалност 050507 – Административно право и административен процес към
катедра „Административноправни науки“

*„Лицензиране на радио- и телевизионните оператори в качеството им на доставчици на линейни медийни услуги
в Република България – административноправен режим“*

**Автореферат на дисертационен труд
за придобиване на образователната и научна степен „доктор“**

Професионално направление 3.6. Право (Административно право и административен процес)

Научен ръководител: проф. д-р Цветан Сивков

гр. София, 2015 г.

I. Обща характеристика на дисертационния труд

1. Актуалност на темата

Избраната тема е изключително актуална, като се има предвид, че предаването на текст, говор и картина на огромно разстояние за нищожно кратко време превърна планетата от гледна точка на откриване, събиране, разпространение и използване на информацията в едно голямо световно село, в което основният критерий за йерархия и степен на достоверност е близостта до източника на информация.

В наши дни информацията в нейните най-различни аспекти и измерения все повече се превръща в първостепенен стратегически ресурс и неслучайно се твърди, че тези, които притежават този ресурс, имат несъмнено повече шансове от онези, които не го притежават, да ръководят националните и/или световните дела, както и да определят насоките на общественото развитие.

Информацията отдавна е стока, и то стока, която притежава уникално качество – тя може да се продава многократно и на части (различни по обем и съдържание), което позволява с него да бъде спекулирано. Медиите са носители на информация под формата на новини, послания, мнения, образование, наука и култура. Те възпитават, създават и пренасят внушения и модели за поведение, формират стилове, вкусове, нагласи и предпочитания, а и чрез тях нерядко се търсят решения за регулиране на властта.

С появата на електронните медии се осигури възможност милиони хора, намиращи се в различни точки по света да слушат и гледат едно и също нещо, макар и по различно време. Те правят възможна глобалната комуникация в реално време, произвеждат културна хомогенизация, превръщат живота в спектакъл и зрелище. Тези изключително мощни и същевременно лесно достъпни средства за комуникация и масово осведомяване правят достояние на света само това, което заслужава да бъде претворено в говор и образ, което вътрешната цензура на журналистите позволява да бъде чуто и/или показано, а като последица остава, че това, което не е чуто и/или показано, не съществува, което в известен смисъл е предпоставка за манипулиране и изкривяване на действителността.

Никой не би оспорил факта, че целта на медиите е да организират и насочват мислите на хората в определена посока, както и да моделират обществото чрез направените внушения. Така е било в цялата история на човешката цивилизация. Устната комуникация се развива със зараждането на езика, с формирането на културата на думите. Писмеността предизвиква голям скок, нова реорганизация на мисленето, анулиране на безпрецедентно количество култура – една трайна и същевременно елитарна комуникация, която дава тласък на съвременното културно развитие. Печатната преса институционализира писмената комуникация, радиото превръща устната комуникация в планетарна, а телевизията обединява образа и словото и по този начин прави комуникацията вездесъща и незаменяема, с огромни последици за обществото.

Електронните медии играят централна роля в съвременните демокрации, в частност при създаването и разпространението на икономическите принципи, социалните ценности и политическите възгледи, при формирането на обществено мнение по въпроси с различна степен на важност. Именно затова медийният сектор е предмет на специфично (държавно и наднационално) регулиране в обществен интерес. Това регулиране е основано на общи ценности като свобода на словото и право на отговор, плурализъм, защита на интелектуалната собственост, насърчаване на културното и езиково многообразие, защита на малолетните и непълнолетните, защита на човешкото достойнство, защита на потребителите и пр., като непрекъснато се развива и усъвършенства.

Съвременното гражданско общество е преди всичко информационно общество, неговото съществуване и развитие е невъзможно без решаващата роля на т. нар. „четвърта власт“. Влиянието на медиите като фактор за развитие на демократичните процеси и като гарант на социалния плурализъм е един от основните надзорни механизми за влияние на обществото върху политическата власт. Медиите би следвало да са обективни, защото съгласно чл. 13, ал. 2 от ЗРТ са длъжни да използват точно и нетенденциозно получената информация, а също да допринасят за утвърждаване на демократичните принципи и за разрешаване на политическите, социално-икономическите, културни и образователни проблеми на обществото, да съдействат и подпомагат преодоляването на кризи и бедствия от всякакъв характер, да предотвратяват доколкото е възможно ескалирането на напрежение и/или създаването на безредици, да създават условия за конструктивен диалог между поддръжници на различни гледни точки, както и да изпълняват развлекателни функции. Препоръчително е медиите да се съобразяват с обществения интерес и да осъществяват своята дейност в негова полза, като избягват създаването и отразяването на т. нар. „псевдосъбития“.

При актуалните условия и тенденции за развитие на глобалния свят в началото на XXI-ви век процесът на управление на информацията е от изключително голямо значение. В контекста на новите световни заплахи, в частност на тероризма, все по-голямо значение придобиват способите, посредством които информацията се събира, както и начините и средствата, чрез които тя се предава и разпространява. Нови измерения придобива и защитата на информацията. Същевременно се търси

баланс между правото на обществото да бъде информирано и необходимостта от защита на информацията както в национален, така и в международен аспект.

Непрекъснато увеличаващият се брой на каналите за разпространение на информация, навлизането на нови платформи и използването на социалните мрежи за предаване на информация, насочена към различни аудитории, както и динамично променящото се съдържание в съчетание със заличаване на географските граници при неговото разпространение и потребление, и засилена пазарна конкуренция между радио- и телевизионни канали и други медийни платформи при разпространение на медийно съдържание представляват сериозно предизвикателство за медийното регулиране.

В епохата на информационното общество и на взаимодействието между медии, информационни технологии и телекомуникации защитата на правата и законните интереси на потребителите от неправомерно използване на технологичните постижения и на медийното пространство, които не се ограничават в националните граници, придобива изключителен приоритет.

От съществено значение са също спазването от страна на медиите на принципите относно съхраняване чистотата на българския език, гарантиране правото на информация, гарантиране правото на свободно изразяване на мнение, гарантиране правото на отговор като форма на защита на засегнато от медия лице, запазване на тайната на източника на информация, осигуряване спазването на авторските и другите сродни права, както и на права на индустриална собственост в предавания и при предлагането на медийни продукти и „услуги с условен достъп“, защита на личната неприкосновеност на гражданите, недопускане на предавания, внушаващи нетърпимост между гражданите, както и на предавания, които противоречат на добрите нрави, особено ако съдържат порнография, възхваляват или оневиняват жестокост или насилие, или подбуждат към ненавист и дискриминация въз основа на расов, полов, религиозен или национален признак.

Европейското и българското медийно законодателство забраняват на доставчиците на аудиовизуални медийни услуги да излъчват некодирани програми с незаконно и/или вредно за децата съдържание, да излъчват скрити търговски съобщения и да използват техники, действащи на подсъзнанието.

Разпоредбата на чл. 76, ал. 2 от ЗРТ задължава доставчиците на медийни услуги да спазват нормите на Етичния кодекс на българските медии, разработен от фондация „Национален съвет за журналистическа етика“ и Националните етични правила за реклама и търговска комуникация, разработени от сдружение „Национален съвет за саморегулация“.

Безспорно следва да се отбележи и заслугата на радио- и телевизионните оператори за съхраняване на националната културна идентичност и историческа принадлежност, както и за създаване на устойчив модел за толерантно междуетническо, междурелигиозно и междунационално общуване в условията на глобализация, неглижиране на държавните граници на територията на европейското икономическо пространство и свободното движение на хора, капитали, стоки и услуги.

2. Предмет и задачи на изследването

Предмет на научното изследване е анализ на един от компонентите на медийното¹ аудио- и аудиовизуално право като подотрасъл на специалната част на административното право, а именно на процедурата по лицензиране на радио- и телевизионните оператори в Република България, включително в историко-правен аспект, както и изясняване на някои основни понятия в тази връзка в смислов, съдържателен и функционален аспект, като например лицензия, лицензиране, лицензиращ орган, медийни аудио- и аудиовизуални услуги, линейни и нелинейни медийни услуги, субекти на медийните услуги, цифровизация и др. Освен това е обърнато внимание на принципите, на които се основава дейността на СЕМ по лицензиране на радио- и телевизионните оператори, на прекия надзор върху тази част от нормативно урегулираните обществени отношения, осъществяван от специализиран медиен регулаторен орган, какъвто е СЕМ и границите, в които той се разпростира, на съотношенията между свободната стопанска инициатива и ограничения радиочестотен спектър, както и между свободата на словото и цензурата, а също и на предпоставките за изменение, прехвърляне, подновяване и прекратяване на издадените лицензии, респективно на издадените разрешения за ползване на индивидуално определен ограничен ресурс – радиочестотен спектър, които са тясно свързани помежду си.

Значителна част от научния труд е посветена на т. нар. комуникационни права и свободи (право на свободно изразяване и разпространение на мнение, свобода на медиите и право свободно да се търси, получава и разпространява информация), закрепени в чл. 39 – 41 от Конституцията и забраната за цензура, установена в чл. 40, ал. 1 от Конституцията и

¹ Медийното право в широк смисъл е сложна, съставна, комплексна система от правни норми, които регулират медийната дейност във всички нейни проявления – административноправни, гражданскоправни и наказателноправни, а в тесен смисъл медийното право се състои от публичноправните аспекти на медийната дейност по повод регулацията на дейността на всички видове медии. В зависимост от особеностите на различните видове медии в начина на разпространение на информацията, медийното право в тесен смисъл съдържа в себе си издателско право, аудио- и аудиовизуално право и мултимедийно право. – Повече по този въпрос в Николова, Р., Медийно аудио- и аудиовизуално право, изд. „Феней“, С., 2010 г., стр. 9-11.

в чл. 5, ал. 2 от ЗРТ, защото те имат основополагащо значение за разбирането на съдържанието и логиката на нормативната уредба относно лицензирането на радио- и телевизионните оператори, за самото осъществяване на тяхната дейност и за правораздаването в тази област (те следва да служат и като негов коректив).

Специално място е отделено на СЕМ като независим специализиран регулаторен и надзорен орган, като са прегледани и анализирани неговия статут, правомощия, актове и отношенията му с КРС.

Изяснени са поотделно спецификите и особеностите на БНР и БНТ като публичноправни субекти – доставчици на медийни услуги, на които се издават лицензии за радио- и телевизионна дейност без конкурс поради специалната мисия и роля, която изпълняват в българския обществен живот, както и на търговските радио- и телевизионни оператори, които са субекти на частното право и на които се издават лицензии за радио- и телевизионна дейност въз основа на конкурс.

Изяснени са същността и значението на цифровизацията и прехода към цифрова телевизия.

Теоретичните постижения на административноправната доктрина, както и практиката на Конституционния съд и на Върховния административен съд в областта на медийното право са задълбочено прегледани, анализирани и отразени.

Изследвани са различните аспекти на аудио- и аудиовизуалните медийни услуги – юридически, икономически, културен и морален, и е посочено, че тяхната все по-засилваща се обществена значимост и ролята им на гарант за развитието на демократичните процеси, за обективно и прозрачно отразяване на политическия, икономически, социален и културен живот, за свободата на словото, за плурализма на мненията в медиите относно случващото се в национален и международен план, и вземането на информирани решения, обосновават необходимостта от държавна намеса и регулация, която намира израз в установяване на засилени нормативни изисквания за лицензиране на радио- и телевизионните оператори и в утвърждаване на основни принципи, от които следва да се ръководят те при осъществяването на своята дейност.

Обсъдени са и причините за въвеждане на лицензионен режим за извършване на радио- и телевизионна дейност, а именно: действащите международни и национални правни норми в областта на лицензирането на радио- и телевизионните оператори от една страна защитават правата на потребителите на аудио- и аудиовизуални медийни услуги, а от друга – гарантират независимостта на доставчиците на медийни услуги и на тяхната дейност от политическа и икономическа намеса.

Общността и националният законодател е преценил, че без държавна намеса и регулиране на медийния сектор, неговото функциониране би било застрашено от злоупотреби с достъпа до медийното пространство и от установяване на неполярни и недобросъвестни практики. Ето защо относно дейността на радио- и телевизионните оператори са въведени административно регулиране и административен надзор, осъществяван от специализиран административен орган, като те все пак са ограничени до обществено оправдани, според законодателя, граници. Аргументите в подкрепа на въвеждането на това регулиране могат да бъдат систематизирани в три основни групи, а именно:

1. радиочестотният спектър, който се използва като среда за разпространение на радио- и телевизионни програми, е ограничен ресурс и от това произтича обективната невъзможност всеки, който пожелае, да може да използва неговите честоти за осъществяване на своята дейност;

2. радиочестотният спектър е национално и обществено благо, като степента на неговата значимост е толкова висока, че то е получило конституционна закрила – на основание чл. 18, ал. 3 от Конституцията държавата осъществява суверенни права върху него, а в съответствие с чл. 18, ал. 5 от Конституцията условията и редът за предоставяне на разрешение за извършване на дейности чрез използването му следва да бъдат определени със закон;

3. електронните медии са най-влиятелното средство за комуникация и формиране на обществено мнение.

Отбелязано е, че според Конституционния съд² на Република България причините за въвеждане на лицензионен режим за дейността на радио- и телевизионните оператори са юридически, технически и от финансов характер.

Анализирани са относимите към лицензирането на радио- и телевизионните оператори разпоредби на новия Закон за икономическите и финансовите отношения с дружествата, регистрирани в юрисдикции с преференциален данъчен режим, свързаните с тях лица и техните действителни собственици и те са съпоставени с разпоредбите на ЗРТ.

Задачите на изследването са да се изясни правната същност на лицензирането на радио- и телевизионните оператори като вид разрешителен режим и на лицензията за радио- и телевизионна дейност като благоприятстващ индивидуален административен акт, да се направи правен анализ и характеристика на статуса и правомощията на СЕМ, да се разграничат видовете доставчици на медийни услуги, да се посочат основните принципи, от които се ръководят при осъществяване на дейността си медийният регулатор и поднадзорните му субекти, както и да са анализират надзорната дейност, осъществявана от СЕМ, проявите и форми и граници.

² Виж РКС № 7 от 04.06.1996 г. по к.д. № 1 от 1996 г., обн., ДВ, бр. 55 от 28.06.1996 г.

3. Методи на изследването

В изследването са използвани следните методи:

а) нормативен – с негова помощ е разгледана и анализирана съществуващата правна уредба относно осъществяването на радио- и телевизионна дейност на територията на Република България, като са систематизирани източниците на медийното право, както и практиката на Конституционния съд и на Върховния административен съд относно принципни положения и отделни въпроси, свързани с тази дейност; посредством него е направена правна характеристика на СЕМ, на доставчиците на медийни услуги и дейността, която всеки от тях извършва;

б) сравнителноправен – чрез него са направени разграничения между административните процедури „концесиониране“ и „лицензиране“, между общия лицензионен и регистрационен режим по ЗОПАКСД и специалния лицензионен и регистрационен режим по ЗРТ, както и между националните обществени доставчици на медийни услуги, които са субекти на публичното право, каквито са БНР и БНТ и всички останали доставчици на медийни услуги, които са субекти на частното право и търговски радио- и телевизионни оператори;

в) исторически – посредством него са разгледани историко-правните модели за развитието на радио- и телевизионните организации и е направен исторически преглед на развитието на нормативната уредба относно радиото и телевизията в България;

г) социологически метод – въз основа на него са анализирани причините за въвеждане на лицензионен режим в ЗРТ, както и от какви съображения се е водил законодателят при определянето на максималния срок на лицензията за радио- и телевизионна дейност;

д) документален анализ – с негова помощ са изяснени основните понятия, свързани с лицензирането на радио- и телевизионните оператори и е систематизирана и обобщена конституционната и съдебната практика, а също и отчасти тази на СЕМ;

е) функционален анализ – посредством него са изведени основните правни характеристики и белези на СЕМ и на доставчиците на медийни услуги и е очертан кръга от правоотношения, които се развиват между тях, както и между СЕМ и КРС по повод издаването и прекратяването на разрешение за индивидуално определен ограничен ресурс – радиочестотен спектър; въз основа на него са изяснени функционалните връзки и зависимости между доставчиците на медийни услуги и медийния регулаторен и надзорен орган.

Използван е и интердисциплинарният подход с оглед по-прецизното изясняване на отделни правни институти (например лицензиране и концесиониране, конкурс и търг) и на различните проявления на медийната дейност – административноправни, гражданскоправни и наказателноправни.

Всички аспекти на специализираното административно регулиране са взети предвид при изследването и изясняването на правната същност на лицензирането на радио- и телевизионните оператори в Република България, в качеството им на доставчици на линейни медийни услуги по смисъла на чл. 4, ал. 2 от ЗРТ.

4. Научна новост на изследването и научен принос

То е първото в България самостоятелно изследване, посветено на обществените отношения, които възникват, развиват се и се погасяват във връзка с лицензирането на радио- и телевизионните оператори, в качеството им на доставчици на линейни медийни услуги.

В научния труд е разгледана и анализирана процедурата по лицензиране на радио- и телевизионни оператори в Република България, като е обърнато специално внимание и са изяснени:

1. причините, които налагат нейното въвеждане в ЗРТ;
2. моделите за историческо развитие на радио- и телевизионните организации и на историко-правните аспекти на разрешителните режими на радиото и телевизията в България;
3. комуникационните права и свободи, както и забраната за цензура, които гарантират независимостта и свободното упражняване на радио- и телевизионна дейност;
4. правната същност на лицензирането на радио- и телевизионни оператори като вид разрешителен режим и на лицензията за радио- и телевизионна дейност като благоприятстващ индивидуален административен акт;
5. правният статус, компетентността и условията (оперативна самостоятелност и обвързана компетентност), в които осъществява своята дейност СЕМ, в качеството му на специализиран административен регулаторен и надзорен орган, както и правоотношенията, които възникват с КРС и с всеки отделен доставчик на медийни услуги;

6. правният статус на радио- и телевизионните оператори, в качеството им на доставчици на линейни медийни услуги, като е направено теоретично разграничение между тях на обществени и търговски, което намира и законодателна опора в ЗРТ;

7. особеното положение, което заемат БНР и БНТ като национални обществени доставчици на медийни услуги в системата на медийното право;

8. основните принципи, от които се ръководи в дейността си СЕМ;

9. условията, сроковете и реда за издаване на лицензия за радио- и/или телевизионна дейност от СЕМ, съответно на разрешение за ползване на ограничен индивидуално определен ресурс – радиочестотен спектър от КРС;

10. надзорните правомощия на СЕМ и границите за тяхното упражняване;

11. основанията и предпоставките за изменение, прехвърляне, подновяване и прекратяване на издадена лицензия за радио- и/или телевизионна дейност от СЕМ, съответно на разрешение за ползване на ограничен индивидуално определен ресурс – радиочестотен спектър от КРС;

12. сходствата и различията между общия лицензионен и регистрационен режим по ЗОАРАКСД и специалния лицензионен и регистрационен режим по ЗРТ;

13. сходствата и различията между лицензионния и регистрационния режим, въведени в ЗРТ;

14. същността и значението на цифровизацията за операторите, осъществяващи радио- и телевизионна дейност, предназначени за разпространение чрез електронни съобщителни мрежи за наземно цифрово радиоразпръскване;

15. практиката на Конституционния съд и на Върховния административен съд относно конституционно закрепените права и свободи и относно различни аспекти, свързани със самата лицензионна процедура.

Научният принос се изразява в:

1. изясняване от административноправна гледна точка на понятията лицензиране и лицензия за радио- и/или телевизионна дейност;

2. систематизиране и анализиране на правомощията на СЕМ, свързани с дейността на радио- и телевизионните оператори, упражнявани в качеството му на специализиран административен регулаторен и надзорен орган;

3. проведеното разграничение между обществените и търговски радио- и телевизионни оператори, в качеството им на доставчици на медийни услуги;

4. изясняване на основанията и предпоставките за издаване, изменение, прехвърляне, подновяване и прекратяване на лицензията за радио- и телевизионна дейност;

5. анализиране на относимите към лицензирането на радио- и телевизионни оператори в Република България разпоредби от Закона за икономическите и финансовите отношения с дружествата, регистрирани в юрисдикции с преференциален данъчен режим, свързаните с тях лица и техните действителни собственици в съотношение с разпоредбите на ЗРТ;

6. анализиране на същността и значението на цифровизацията за операторите, осъществяващи радио- и телевизионна дейност, предназначени за разпространение чрез електронни съобщителни мрежи за наземно цифрово радиоразпръскване;

7. събиране, анализиране, систематизиране и обобщаване на практиката на Конституционния съд и на Върховния административен съд относно лицензирането на радио- и телевизионните оператори в Република България.

Качествата оригиналност и новост са присъщи за постиженията по т. 5 и т. 6 по-горе, които до този момент не са публикувани официално в научна разработка.

В резултат на проведеното научно изследване може да бъде направен извод, че съществуващата нормативна уредба е обективно съобразена със степента на развитие на обществените отношения в медийния сектор, но някои текстове от ЗРТ могат и следва да бъдат изменени и допълнени (например относно обстоятелствата, при наличие на които може да бъде поискано изменение на издадена лицензия за радио- и телевизионна дейност, както и по отношение на субектите, които могат да поискат изменение, условията и реда за нейното изменение, а също и относно разграничаването на правомощията на СЕМ и на неговия председател в производството по установяване на административни нарушения и налагане на административни наказания), което ще въведе яснота относно волята на законодателя и ще способства за уеднаквяването на практиката на СЕМ и на Върховния административен съд по неговото прилагане.

5. Практическо значение на изследването

То може да допринесе за по-добро изясняване и по-задълбочено осмисляне на същността на лицензирането на радио- и телевизионните оператори, в качеството им на доставчици на линейни медийни услуги в Република България, като се има предвид, че административното регулиране относно дейността на радио- и телевизионните оператори разкрива

правните механизми и средства, с помощта на които държавата контролира обществените отношения, свързани с медийната дейност еднообразно и по задължителен начин и съобразявайки се с обективните достижения и възможности в тази област. Създаването на единна, императивна, специализирана нормативна уредба относно дейността на радио- и телевизионните оператори е първата стъпка за провеждането на медийната политика на държавата.

Направените изводи, че предмет на регулацията, въведена със ЗРТ, е радио- и телевизионната дейност като правно явление, определяне на субектите на медийното право, дефиниране на принципите, от които те следва да се ръководят при осъществяване на своята дейност и видовете услуги, които могат да предоставят, респективно различните режими (лицензионен, регистрационен и уведомителен), при които могат да се предоставят медийни услуги (те са обусловени от начина на разпространение на радио- и телевизионните програми), формирането и правомощията на надзорния медиен орган, както и финансирането на този орган и на националните обществени доставчици на медийни услуги, а също, че като правна техника за това специализирано административно регулиране е избрано съчетание между задължаващи, забраняващи и оправомощаващи правни норми, които проявяват своето действие във времето заанапред, считано от деня, в който влиза в сила нормативният акт, в който те се съдържат, на цялата територия на Република България и по отношение на българските и чуждестранните физически и юридически лица, които осъществяват медийна дейност на територията на Република България и обобщението, че регулирането на медийната дейност представлява система от правни норми, с помощта на която държавата посредством властнически метод въвежда задължителни за медийните субекти правила на поведение, чието спазване е гарантирано чрез възможността за налагане на административни санкции от страна на специализиран регулаторен орган, какъвто е СЕМ, могат да бъдат използвани в обучението по медийно право и биха представлявали интерес и за практикуващи юристи.

Критичните бележки и предложения de lege ferenda биха могли да бъдат използвани за усъвършенстване на действащото законодателство.

6. Обем и структура на изложението

То е в обем от 331 страници, като основният текст е от 8-ма до 316-та страница (първата страница е заглавна, съдържанието е разположено от 2-ра до 5-та страница, използваните съкращения са изброени на 6-та и 7-ма страница, приложенията към основния текст са от 317-та до 324-та страница, а използваните източници са общо 136 на брой и са описани от 325-та до 331-ва страница и включват 49 учебници и монографии, 28 студии и статии, 20 чуждестранни източника, 39 съобщения за развитието на законодателството в областта на медиите в България в изданието на Европейската медийна обсерватория към Съвета на Европа – IRIS на английски, френски и немски езици, „Държавен вестник“ и още 5 периодични издания – вестници и списания, както и 16 интернет сайта).

В структурно отношение изложението се състои от въведение, три глави с по няколко раздела, които от своя страна са разделени на точки, заключение и две приложения (Приложение № 1: Информация относно дати на стартиране на прехода от аналогово към цифрово радиоразпръскване, формат и статус на прехода и Приложение № 2: Радио- и телевизионни програми, излъчвани чрез мултиплекси). Бележките под линия са 421 на брой. Изградената структура отговаря на поставените в изследването основни задачи.

II. Съдържание на дисертационния труд

1. Въведение

Във въведението е обоснована актуалността на темата, очертан е предметът на изследването, поставени са основните задачи, посочени са методите, които ще бъдат използвани за тяхното реализиране и са формулирани някои от основните тези.

2. Глава първа – Общи положения

Тя се състои от 4 раздела, които от своя страна са разделени на по няколко точки.

Първият раздел е озаглавен „Исторически преглед“, като в отделни точки са разгледани историко-правните модели за развитието на радио- и телевизионните организации в световен мащаб и е направен исторически преглед на развитието на нормативната уредба относно радиото и телевизията в България.

т. 1. Историко-правните модели за развитие на радио- и телевизионните организации са три основни – монополен, дуалистичен и американски, за който са характерни икономическият либерализъм, свободната конкуренция и саморегулацията, което означава, че медиите се развиват в зависимост от правилата на пазара и не се създават

публичноправни радио- и телевизионни канали за защита на обществения интерес, а тази функция се изпълнява от частни медии, които са поели определени обществени ангажименти.

т. 2. До влизането в сила на сега действащия Закон за радиото и телевизията историята на българското медийно законодателство може да бъде разделена на три основни периода:

1. първи от 1927 г. до 1947 г.;
2. втори от 1947 г. до 1991 г. и
3. трети от 1991 г. до 1998 г.

Вторият раздел е озаглавен „Съвременна нормативна уредба относно лицензирането на радио- и телевизионните оператори“, а в отделни точки са разгледани общностното право и сравнителните аспекти с националното законодателство, международните договори и източниците на националното медийно аудио- и аудиовизуално право.

Изяснено е, че в стриктен юридически смисъл източниците на медийното аудио- и аудиовизуално право представляват нормативни актове, съдържащи задължителни правила за поведение в сферата на радио- и телевизионната дейност, както и че значението на тези различни по степен и съдържание нормативни актове е основополагащо за всеки отделно обособен отрасъл и подотрасъл от съвременното право и в този смисъл медийното право не представлява изключение. Посочено е, че нормативната уредба относно лицензирането на радио- и телевизионните оператори е доста подробна и съдържащите се в отделните нормативни актове правни норми са преимуществено императивни или резултатът, който се цели чрез тяхното прилагане, е задължителен за адресатите им и този нормотворчески подход съвсем не е случаен – изборът му е предпоставен от важното място, което заемат медиите понастоящем в обществения живот и от възможността им да влияят пряко и непосредствено върху всяка негова сфера и всяко негово проявление. Обществените отношения, свързани с и произтичащи от дейността на радио- и телевизионните оператори, са толкова съществени, че законодателят е предпочел да уреди в детайли различните административни производства и процедури.

т. 1. След това са разгледани двете основни групи източници на правото на ЕС – първично (оригинерно) и вторично (производно) право, като специално внимание е обърнато на Директива 89/552/ЕИО на Съвета от 03.10.1989 г. относно координирането на някои разпоредби, формулирани в действащи закони, подзаконови и административни актове на държавите-членки, отнасящи се до упражняване на телевизионна дейност (т. нар. директива „Телевизия без граници“), Директива 2002/21/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 07.03.2002 г. относно общата регулаторна рамка за електронните съобщителни мрежи и услуги (т. нар. Рамкова директива) и Директива 2002/77/ЕО на Комисията от 16.09.2002 г. относно конкуренцията на пазарите на електронни съобщителни мрежи и услуги.

т. 2. Сред международните договори с най-важно значение в областта на медийното право е Европейската конвенция за трансгранична телевизия.

т. 3. Националната правна уредба е систематизирана на четири нива – Конституция, актове на Народното събрание – общи и специални закони, подзаконови нормативни актове и юридически актове с ненормативен характер.

Третият раздел е озаглавен „Анализ на практиката на Конституционния съд относно т. нар. комуникационни права и лицензирането на радио- и телевизионните оператори“, като в отделни точки са подробно разгледани и анализирани юридическите конструкции и изводи в следните решения:

1. РКС № 7 от 04.06.1996 г. по к. д. № 1 от 1996 г. (относно комуникационните права и свободи);

2. РКС № 21 от 14.11.1996 г. по к. д. № 19 от 1996 г. (относно искане за установяване на противоконституционност на чл. 3, ал. 1; чл. 4, т. 1, 6 и 7; чл. 8, ал. 2; чл. 9; чл. 15, т. 2 и 3; чл. 19, ал. 1 in fine, относно думите „съгласно одобрените и програмни документи“; чл. 22; чл. 25, ал. 2; чл. 26; чл. 28; чл. 32, ал. 1; чл. 65, ал. 3; чл. 67, ал. 2 и 3; чл. 72; чл. 73; чл. 74; чл. 75, ал. 3; чл. 78; чл. 80; чл. 85, ал. 1; чл. 88; чл. 89 от ЗРТ и § 4, ал. 2 от ПЗР на същия закон);

3. РКС № 33 от 08.12.1998 г. по к. д. № 30 от 1998 г. (относно искане за установяване на противоконституционност на чл. 6, чл. 8, ал. 1 и 2, чл. 11, ал. 2, чл. 23, ал. 2, чл. 27, т. 5, чл. 44, чл. 45, чл. 47, чл. 48, чл. 60, ал. 2, чл. 62, ал. 2, § 10, § 11, ал. 2, § 12, § 14, ал. 4 и § 17 от ЗД, както и частично на чл. 9, чл. 11, ал. 1, чл. 27, т. 4 и 6, чл. 42, чл. 56 и чл. 62, ал. 3 и 7 от същия закон);

4. РКС № 1 от 26.03.2002 г. по к. д. № 17 от 2001 г. (относно искане за установяване на противоконституционност на разпоредби от ЗИД на ЗРТ и несъответствието им с ЕКТТ);

5. РКС № 3 от 04.06.2009 г. по к. д. № 3 от 2009 г. (относно установяване противоконституционността на отделни разпоредби от ЗИД на ЗЕС и ЗРТ).

Четвъртият раздел е озаглавен „Актуални проблеми“, като в отделни точки са разгледани въпросите за цензурата, баланса между свободната стопанска инициатива в условията на конкурентния медиен пазар и ефективното използване на радиочестотния спектър, както и причините за отлагане на провеждането на конкурси за издаване на лицензи за радио- и телевизионна дейност, осъществявана чрез използване на налични и/или нови електронни съобщителни мрежи за наземно аналогово радиоразпръскване.

т. 1. Цензурата е централното негативно понятие на медийното право. Тя е отрицанието на свободата на мненията, информацията и медиите. В общество, в което съществува институционализирана цензура, свободата на изразяването е изключена. Под цензура се разбира авторитарният контрол върху изказванията. Понятието произхожда от латинската дума *сепсура*, която означава „проверка“ или „оценка“. В този смисъл основното съдържание на понятието цензура се свежда до проверката на съдържанието на мнения, изказвани публично. Забраната или разрешението за разпространение на проверяваните мнения са следствие на резултатите от проверката. Следователно понятието цензура има два аспекта:

1. предварителен характер на мерките – цензурата е предварително ограничение върху съдържанието;
2. външен характер на намесата – от страна на лице или орган, което или който текущо или инцидентно осъществява проверка на съдържанието.

В общественото мнение, обаче, основният същностен елемент на понятието е възможността за възпрепятстване на дадено изказване и изобщо забраната, което е оправдано, доколкото забраната е най-вероятната последица от цензурната процедура. Поради това днес под цензура се разбира всеки акт на ограничаване на свободата на изразяване от страна на държавата или на други властови структури.

В съвременните демокрации цензурата е изрично забранена от правото, тя е и негативно оценявана от общественото мнение. Независимо от това, натиск върху медиите продължава да има, както продължава да има и независима журналистика.

Разпоредбата на чл. 40, ал. 1 от Конституцията на Република България гласи следното: „*Печатът и другите средства за масова информация са свободни и не подлежат на цензура.*“ Другият действащ нормативен акт, в който се среща това понятие, е Законът за закрила и развитие на културата, според който между основните цели на националната културна политика са „*демократизъм на културната политика, свободата на художественото творчество и недопускане на цензура*“ (чл. 2, т. 1).

В чл. 5 от ЗРТ също се съдържат разпоредби относно независимостта на доставчиците на медийни услуги, недопустимостта на цензурирането на медийни услуги под каквато и да е форма и свободата на приемането и препредаването на медийни услуги.

т. 2. Дейността на българските медии се осъществява в условията на активна конкуренция. Прилагането на провъзгласения в чл. 19 от Конституцията принцип, според който икономиката на Република България се основава на свободната стопанска инициатива, законът създава и гарантира на всички граждани и юридически лица еднакви правни условия за стопанска дейност, като предотвратява нелоялната конкуренция и злоупотребата с монополизма, а инвестициите и стопанската дейност на български и чуждестранни граждани и юридически лица се закрилят от закона, който създава условия за коопериране и други форми на сдружаване на гражданите и юридическите лица за постигане на стопански и социален напредък, осигури възможност за установяване на конкурентна среда на всички медийни пазари. Конституционният принцип получи законодателното си отразяване и развитие в ЗЗК.

Българските доставчици на медийни услуги независимо от правната и организационната си форма – физически лица-еднолични търговци, юридически лица, регистрирани по българското законодателство или юридически лица, регистрирани по законодателството на държава-членка на ЕС, или на друга държава-страна по Споразумението за ЕИО осъществяват стопанска дейност и са предприятия по смисъла на § 1, т. 7 от ДР на ЗЗК. Доколкото „*стопанска дейност*“ по смисъла на § 1, т. 13 от ДР на ЗЗК е всяка дейност, резултатите от която са предназначени за размяна на пазара, то всички медии, които издават, излъчват или разпространяват срещу заплащане по какъвто и да е начин информация или друг медиен продукт, са предприятия по смисъла на ЗЗК и спрямо тях са приложими нормите, установени в ЗЗК.

т. 3. Разгледана е предисторията и съдържанието на предявения на 02.07.2013 г. от ЕК иск срещу Република България по дело С-376/13 пред СЕС.

Направен е извод, че от една страна, чрез узаконяването на държавната намеса и контрол върху дейността на доставчиците на медийни услуги и въвеждането на лицензионен, регистрационен и уведомителен режим за радио- и телевизионните оператори поради причини от юридически, финансов, технически и технологичен характер, българският законодател все още не е намерил баланс между свободната стопанска инициатива в условията на конкурентния медиен пазар и ефективното използване на радиочестотния спектър, върху който държавата упражнява суверенни права и който представлява ограничен ресурс, т. е. между частния и държавния интерес, а от друга страна – че посредством и благодарение

на бързото развитие на съвременните телекомуникационни технологии тази обективна ограниченост се преодолява все по-често и все по-успешно, което вероятно в близко бъдеще ще породи необходимост от нова, по-детайлна, съобразена с европейското законодателство и отговаряща на съвременните тенденции в областта на медийното право национална законодателна уредба.

Сред основните причини за отлагане на провеждането на конкурси за издаване на лицензи за радио- и телевизионна дейност, осъществявана чрез използване на налични и/или нови електронни съобщителни мрежи за наземно аналогово радиоразпръскване са неефективни законодателни разрешения, организирани на дейността на определени лица по такъв начин, който впоследствие им позволява да оказват натиск както върху управляващото политическо мнозинство, така и върху СЕМ и КРС, непоемане на отговорност от регулаторните органи и от българския съд в тази връзка, съзнателното забавяне на приемането на Стратегия за радио- и телевизионна дейност чрез наземно радиоразпръскване, която не позволява на СЕМ да организира конкурси за лицензиране на радио- и телевизионни оператори, създаване на предпоставки и условия за нелоялна конкуренция и двойни стандарти на пазара на медийни услуги.

В резултат на това България се връща години назад в развитието на уредбата относно електронните медии, отстъпва от вече утвърдени конституционни ценности, възприема неколккратно законодателни разрешения за „временна търпимост“, които са в противоречие с тълкувателната практика на Конституционния съд относно отделни разпоредби от Конституцията, имащи отношение към режима на лицензиране на радио- и телевизионните оператори (ПКС № 2 от 06.02.1996 г. по к. д. № 26 от 1995 г., ПКС № 7 от 04.06.1996 г. по к. д. № 1 от 1996 г. и ПКС № 21 от 14.11.1996 г. по к. д. № 19 от 1996 г.), отдалечава се все повече от възприетите европейски стандарти и съзнателно или не пропуска всяка възможност да реши проблемите със задкулисието и да въведе прозрачна и ефективна регулация в най-важните сфери от общественения живот, което би ни доближило до установените добри практики в развитите демокрации и би се превърнало в повод за национално самочувствие.

3. Глава втора – Аудиовизуални медийни услуги. Правна същност, лицензиращ орган, кандидати и процедури при лицензирането на радио- и телевизионните оператори

Тя се състои от 5 раздела, които от своя страна са разделени на по няколко точки.

Първият раздел е озаглавен „Понятие, видове и разграничителни белези на аудиовизуалните медийни услуги“, като в отделни точки са разгледани аудиовизуалните медийни услуги и двата основни вида – линейни и нелинейни медийни услуги.

т. 1. Понятието аудиовизуални медийни услуги се въвежда за първи път с Директива 2007/65/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 11.12.2007 г. за изменение на Директива 89/552/ЕИО на Съвета относно координирането на някои разпоредби, формулирани в действащи закони, подзаконови и административни актове на държавите членки, отнасящи се до упражняване на телевизионна дейност (ДАВМУ).

Според чл. 1, буква а) от Директивата „аудиовизуална медийна услуга“ означава:

- услуга така, както е определена в членове 56 и 57 от ДФЕС (*т. е. дейност от търговски характер, предоставяна срещу възнаграждение, доколкото не е регулирана от разпоредбите, отнасящи се до свободата на движение на стоки, капитали и хора; без да се засягат разпоредбите на главата относно правото на установяване, лицата, които предлагат услуги, вкл. аудиовизуални, имат право, за да ги осъществяват, временно да упражняват своята дейност в държавата-членка, където се предоставя услугата, при същите условия, каквито тази държава прилага спрямо своите собствени граждани*), която е в рамките на редакционната отговорност на доставчик на медийни услуги (в съответствие с чл. 1, буква в) от ДАВМУ „редакционна отговорност“ означава упражняването на ефективен контрол както върху избора на предавания, така и върху тяхната организация, както в хронологичен ред при телевизионни излъчвания, така и в каталог при аудиовизуални медийни услуги по заявка; редакционната отговорност не включва непременно юридическа отговорност съобразно националното законодателство по отношение на съдържанието на предоставената услуга) и чиято основна цел е предоставянето на предавания за информиране, забавление или образование (*т. е. изпълняват характерните функции за една електронна медия*) на широката общественост (*включително и под формата на платена телевизия, ако тя е публично достъпна*) чрез електронни комуникационни мрежи по смисъла на член 2, буква а) от Директива 2002/21/ЕО (*техният вид и използваният протокол за пренос на данни са без значение*); такава аудиовизуална медийна услуга е или телевизионно излъчване, според определението в буква д) от настоящия член, или аудиовизуални медийни услуги по заявка, според определението в буква ж) от настоящия член, и/или

- аудиовизуални търговски съобщения – по смисъла на чл. 1, буква з) от ДАВМУ такива са образи със или без звук, които са предназначени да рекламират, пряко или непряко, стоки, услуги или имидж на физическо или юридическо лице, извършващо стопанска дейност; такива образи придружават или се включват в дадено предаване срещу заплащане или

подобно възнаграждение, или с цел осигуряване на самореклама; формите на аудиовизуалните търговски съобщения включват, *inter alia*, телевизионна реклама, спонсорство, телевизионно пазаруване и позициониране на продукти, но не следва да включват съобщения за обществени услуги и призови за благотворителност, излъчвани безплатно; скритите аудиовизуални търговски съобщения са практика, забранена от Директивата поради отрицателното ѝ въздействие върху потребителите; забраната на скритите аудиовизуални търговски съобщения не следва да обхваща законното позициониране на продукти в рамките на Директивата, когато зрителят разполага с достатъчно информация за съществуването на практика за позициониране на продукти – това може да бъде осъществено например чрез неутрално лого, с което се дава знак, че в дадено предаване се извършва позициониране на продукт; въведената с Директивата дефиниция за позициониране на продукти следва да урежда всяка форма на аудиовизуални търговски съобщения и се състои от включване или споменаване на продукт, услуга или тяхната търговска марка, които биват показвани в предаване срещу заплащане или подобно възнаграждение; безплатното предоставяне на стоки или услуги като рекламни предмети или награди следва да се счита за позициониране на продукти само ако въпросните стоки или услуги са със значителна стойност; позиционирането на продукти следва да подлежи на същите качествени правила и ограничения, които са приложими към аудиовизуалните търговски съобщения.

Всички характеристики на аудиовизуалните медийни услуги, съдържащи се в тяхното определение, следва да бъдат налице едновременно.

Аудиовизуалните медийни услуги са родовото понятие, чрез което се разширява обхвата на Директивата извън традиционната телевизия, която вече се разглежда само като един от видовете (линейни) медийни услуги.

Изискванията на ДАВМУ се въвеждат в българското законодателство със ЗИД на ЗРТ през 2010 г. Според чл. 2, ал. 1 от ЗРТ „Медийни услуги по смисъла на този закон са аудиовизуални медийни услуги и радиоуслуги.“, а в чл. 2, ал. 2 от ЗРТ е възприета дословно дефиницията, съдържаща се в чл. 1, буква а) от Директивата, но с тази разлика, че тя важи и за радиоуслугите, тъй като българският законодател е възприел единен подход по отношение на нормативната уредба на радиото и телевизията.

т. 2. Съгласно чл. 1, буква д) от ДАВМУ *„телевизионно излъчване“* (т. е. линейна аудиовизуална медийна услуга) означава аудиовизуална медийна услуга, предоставена от доставчик на медийни услуги за едновременно гледане на предавания въз основа на програмна схема“. В преамбюла на Директивата е уточнено, че в контекста на телевизионното излъчване понятието „едновременно гледане“ следва също да включва и „привидно едновременно гледане“ поради различията в краткия промеждутък между предаването и приемането на предаването по технически причини, присъщи на процеса на предаване, а според легалната дефиниция, съдържаща се в чл. 1, буква д) от Директивата *„предаване“* означава поредица от движещи се образи със или без звук, която представлява обособена част от програмна схема или каталог, утвърден от доставчик на медийни услуги и чиято форма е сравнима с формата и съдържанието на телевизионно излъчване. Примери за предавания са пълнометражни филми, спортни събития, комедийни сериали, документални филми, детски предавания и телевизионен театър.“ В тази категория попада и видеото без предварителна заявка (near video on demand), при което един филм се излъчва по няколко телевизионни програми през малък интервал от време, а зрителят има възможност да избира единствено момента, в който да го гледа.

В чл. 3, ал. 2, 3 и 4 от ЗРТ е постановено както следва, че *„Медийните услуги са линейни и нелинейни.“*, че *„Линейни са медийните услуги, предоставени от доставчик на медийни услуги за едновременно гледане/слушане на предавания въз основа на програмна схема.“* и че *„Едновременното гледане/слушане включва и привидно едновременно гледане/слушане поради различията в краткия промеждутък между предаването и приемането на предаването по технически причини, присъщи на процеса на предаване.“*

В чл. 4, ал. 2 и 3 от ЗРТ е записано, че *„Радио- или телевизионен оператор е доставчик на линейни медийни услуги (програми) за радио/телевизия въз основа на програмна схема.“* и че *„Не са доставчици на медийни услуги лица, които само разпространяват програми, за които редакционна отговорност носят трети страни.“* От систематичното тълкуване на двете разпоредби и връзката им с ал. 1 на чл. 4 от ЗРТ може да бъде направен извод, че радио- и телевизионни оператори са само доставчици на линейни медийни услуги, т. е. физически лица – еднолични търговци или юридически лица, които носят редакционна отговорност за избора на съдържанието на медийната услуга и определят начина, по който тя е организирана, както и че редакционната им отговорност се свежда до упражняването на ефективен контрол както върху избора на предавания, така и върху тяхната организация в хронологичен ред.

т. 3. Според чл. 1, буква ж) от ДАВМУ *„аудиовизуална медийна услуга по заявка“* (т. е. нелинейна аудиовизуална медийна услуга) означава аудиовизуална медийна услуга, предоставена от доставчик на медийни услуги за гледане на предавания в избран от потребителя момент по негова лична заявка въз основа на каталог на предавания, подбрани от доставчика на медийни услуги.

Характерно за аудиовизуалните медийни услуги по заявка е, че те имат „телевизионен характер“, т. е. конкурират се за една и съща аудитория заедно с телевизионните предавания и естеството и начините за достъп до тези услуги биха накарали потребителя основателно да очаква регулаторна защита в рамките на приложното поле на ДАВМУ. На тази основа и за да се предотвратят несъответствия по отношение на свободното движение и конкуренцията, понятието „предаване“ следва да бъде тълкувано по динамичен начин, вземайки предвид новостите в областта на телевизионното излъчване.

Аудиовизуалните медийни услуги по заявка се различават от телевизионното излъчване по отношение на избора и контрола, които потребителят може да упражнява, и по отношение на въздействието им върху обществото. Това оправдава налагането на по-облекчено регулиране върху аудиовизуалните медийни услуги по заявка, които следва да бъдат съобразени единствено с основните правила, предвидени в ДАВМУ. Наличието на аудиовизуални медийни услуги по заявка разширява избора на потребителя. Следователно приемането на подробни правила, уреждащи аудиовизуалните търговски съобщения за аудиовизуални медийни услуги по заявка, не изглежда нито оправдано, нито разумно от техническа гледна точка. Въпреки това, всякакви аудиовизуални търговски съобщения следва да зачитат не само правилата за идентификация, но също и редица основни правила за качеството, за да бъдат изпълнени ясните цели на обществената политика.

Съгласно чл. 3, ал. 3 от ЗРТ *„Нелинейни (медийни услуги по заявка) са медийните услуги, предоставени от доставчик на медийни услуги за гледане/слушане на предавания в избран от потребителя момент по негова лична заявка въз основа на каталог на предавания, подбрани от доставчика на медийни услуги.“*, а в съответствие с чл. 4, ал. 1, изр. 1 от ЗРТ *„Доставчик на медийни услуги е физическо лице – едноличен търговец, или юридическо лице, което носи редакционна отговорност за избора на съдържанието на медийната услуга и определя начина, по който тя е организирана.“* Според чл. 1, ал. 1, изр. 2 от ЗРТ редакционната отговорност на доставчиците на медийни услуги се свежда до упражняването на ефективен контрол както върху избора на предавания, така и върху тяхната организация в каталог.

Разграничението на аудиовизуалните услуги на линейни и нелинейни има основополагащо значение, защото определя вида на регулиране – по отношение на линейните услуги действат по-строги правила и те подлежат на лицензиране в Република България, защото те се разпространяват свободно и са достъпни на широката общественост, респ. оказват по-силно влияние и въздействие върху общественото мнение, формират мнения и нагласи, докато за нелинейните услуги националният ни законодател е въвел минимални регулационни правила и по-облекчен уведомителен режим, изхождайки от тяхната по-малка степен на обществена значимост. Следователно основните разграничителни белези между линейните и нелинейните аудиовизуални услуги могат да се търсят в три насоки:

1. по отношение на избора и контрола от страна на потребителите – линейните аудиовизуални медийни услуги достигат бързо до неограничен брой лица, които имат избор само по отношение на това дали да станат техни пасивни потребители, но не могат да влияят върху тяхното съдържание и да ги контролират в смисъл да определят кога и какво да слушат и/или гледат, докато кръгът на потребителите на медийни услуги по заявка е доста по-ограничен, но те могат да изберат не само дали да се възползват от тях, но и момента, в който да се възползват от тях и тяхното съдържание въз основа на предварително съставен каталог от предавания, подбрани от съответните доставчици на медийни услуги и дори дали да бъдат активни ли пасивни потребители, т. е. възможностите за избор и контрол от страна на потребителите на аудиовизуални медийни услуги по заявка са по-големи и по-интензивни в сравнение с тези при аудиовизуалните линейни медийни услуги;

2. по отношение на въздействието им върху обществото – линейните аудиовизуални медийни услуги имат огромно влияние върху съзнанието на аудиторията, вкл. могат лесно да го моделират и насочват към определена цел; излъчваното програмно съдържание при тях става достояние едновременно и безпрепятствено до значителен брой потребители (слушатели и зрители), докато това не е така при нелинейните аудиовизуални медийни услуги (по заявка), защото там изборът зависи изцяло от волята и предпочитанията на отделни потребители; иначе бързината, с която се разпространява радио- и телевизионният сигнал, превръща радиото и телевизията в непосредствени средства за комуникация и засилва усещането за пълнота при възприятията както при линейните, така и при нелинейните аудиовизуални услуги – научно доказано е, че аудиовизуалните медийни услуги имат много по-силно въздействие върху потребителите в сравнение с информацията, получена устно или писмено;

3. по отношение на режима за тяхното разпространение – радиочестотният спектър е обществено благо и ограничен ресурс, върху който държавата осъществява суверенни права, които са свързани с възможността единствено тя да се разпорежда с тях, но същевременно и с нейното задължение да извършва разпределение на наличните честоти; по тези причини държавата сама определя условията за използване на радиочестотния спектър, като има право да въведе конкретни изисквания както към способа за разпространение на телевизионните програми, така и към съдържанието на разпространяваните аудиовизуални медийни услуги в съответствие с международните договорености и действащото европейско законодателство; радио- и телевизионна дейност за създаване на програми, предназначени за разпространение

чрез електронни съобщителни мрежи, когато се ползва индивидуално определен ограничен ресурс-радиочестотен спектър, както и за създаване на програми, предназначени за разпространение чрез електронни съобщителни мрежи за наземно цифрово радиоразпръскване се осъществява след предварително издадена лицензия от СЕМ; кабелното и сателитното разпространение на радио- и телевизионни програми преодолява техническите ограничения, свързани с радиочестотния спектър и до голяма степен заличава държавните граници при тяхното излъчване – затова за него в ЗРТ е предвиден регистрационен режим, а за медийните услуги по заявка режимът е уведомителен.

Вторият раздел е озаглавен „Правна същност на лицензирането на радио- и телевизионните оператори”, а отделните точки са посветени на разграничението между административните процедури „концесиониране” и „лицензиране” според българската административноправна теория и практика, на изясняване на юридическите особености и разграничения между общото лицензионно и регистрационно производство по ЗОАРАКСД и специалното лицензионно и регистрационно производство по ЗРТ, както и на очертаването на административноправната характеристика на лицензията за извършване на радио- и телевизионна дейност.

т. 1. В съответствие с чл. 18, ал. 3 от Конституцията държавата осъществява суверенни права върху радиочестотния спектър, който представлява среда за разпространение на излъчваните от радио- и телевизионните оператори програми чрез електронни съобщителни мрежи, когато се използва този индивидуално определен ограничен ресурс. Това обстоятелство предпоставя необходимостта от правно регулиране на дейността на доставчиците на линейни медийни услуги, каквито са радио- и телевизионните оператори. Лицензирането е форма на юридическо регулиране на дейности в конкретно определени сфери от социалния живот по еднообразен и задължителен начин, резултатът от които се контролира от държавата с превантивна за обществото цел.

Формата и обемът на всяко юридическо регулиране зависят от степента на общественото развитие към момента на въвеждането му и от обективните дадености и особености в конкретната сфера на обществения живот към този момент. Юридическото регулиране на дейността на радио- и телевизионните оператори означава създаване и въвеждане в действие на система от правни норми, чрез които посредством властническия метод държавата установява задължителни за субектите на радио- и телевизионната дейност правила за поведение, чието изпълнение е гарантирано чрез предвиждането на възможност за налагане на санкции от страна на регулаторен орган, какъвто е СЕМ. В създаването на специализирана нормативна уредба за дейността на радио- и телевизионните оператори намира отражение държавната политика в медийния сектор. Чрез лицензирането държавата осъществява предварителен (във фазата на кандидатстването в лицензионната процедура пред регулаторния орган, която завършва с издаването на лицензия за радио- и/или телевизионна дейност или с отказ да бъде издадена такава), текущ (от момента на влизане в сила на издадената лицензия за радио- и/или телевизионна дейност до изтичането на нейния срок или до нейното отнемане; той се изразява в правомощието на съответния компетентен орган да проверява законосъобразното извършване на лицензираната дейност и да издава задължителни указания към лицензиантите по изпълнение на ангажиментите, поети с издадената лицензия за радио- и/или телевизионна дейност) и последващ надзор в зависимост от спецификата на регулираната дейност (той има правовъзстановителен ефект и намира израз в административнонаказателната отговорност на лицензиантите и в отнемането на издадена лицензия за радио- и/или телевизионна дейност при наличието на предвидените в закона предпоставки).

Разграничителните признаци между концесия и лиценз се явяват обектите и дейностите, по отношение на които се развиват съответните производства, а също субектите, които могат да предоставят концесия и да издават лиценз, както и сроковете на концесиите и лицензите. А водещият критерий при определянето на приложното поле на двата способа е степента на обществена значимост на обектите и дейностите, респективно степента на държавен контрол върху тяхното използване, съответно извършване – върху част от тях е установен държавен монопол.

Съгласно ЗОАРАКСД лиценз се издава само за стопански дейности, които са свързани с обекти, изключителна държавна собственост съгласно чл. 18, ал. 1 от Конституцията, както и с обекти, върху които държавата осъществява суверенни права съгласно чл. 18, ал. 2 и 3 от Конституцията или които пораждат повишен риск за националната сигурност или общественения ред в Република България, личните или имуществените права на гражданите или правата на юридическите лица, както и за околната среда и са посочени в списъка-приложение към чл. 9, ал. 1, т. 2 от закона (когато със закон се установява нов лицензионен режим, този списък се допълва – радио- и телевизионната дейност е под № 38 в списъка на стопанските дейности, за които може да се установява лицензионен режим), а в съответствие с чл. 13 от ЗК на концесия се предоставят обекти, обявени за изключителна държавна собственост, обекти, имоти или части от имоти – публична държавна или публична общинска собственост, обекти, имоти или части от имоти – частна държавна или частна общинска собственост и имоти или части от имоти – собственост на публичноправна организация. При концесията за услуга обектът на концесията или част от него може да е собственост на концесионера, докато това е невъзможно за обектите, които са свързани със стопански

дейности, подлежащи на лицензиране. Към обекта на концесията може да се включат една или повече принадлежности – съществуващи или които ще бъдат изградени от концесионера, а при лицензирането това е недопустимо. Концесията се предоставя за срок до 35 години, а лицензът по принцип се издава без срок, освен в случаите по чл. 9, ал. 1, т. 1 от ЗОАРАКСД, или когато със закон е предвидено друго (така например лицензиите по ЗРТ се издават за срок до 15 години, като този срок може да бъде продължен с решение на СЕМ по искане на лицензирания радио- и/или телевизионен оператор, но общата му продължителност не може да надвишава 25 години). Концесия се предоставя от държавата, отделна община или публичноправна организация, като тя може да е и съвместна, ако обектът е съсобствен, а лиценз се предоставя само от централен административен орган (по смисъла на § 1, т. 2 от ДР на ЗОАРАКСД такъв е всеки административен орган, който осъществява правомощията си на територията на цялата страна) и той не може да бъде съвместен. И концесионният договор, и лицензът могат да бъде изменени и/или допълвани, но основанията за тяхното прекратяване са различни.

т. 2. Разграничаването на лицензионния от регистрационния режим за извършване на стопанска дейност е според наличието или отсъствието на преценка по целесъобразност от страна на административния орган. При регистрацията не може да има отказ, ако кандидатът е предоставил всички документи, които удостоверяват спазването на посочените в закона изисквания за започване на дейността. Лицензът се издава без срок, освен ако не е концесия или специален лиценз (например за честоти, произтичащи от изключителните и суверенни права по чл. 18 от Конституцията). Правата по лиценза принципно не подлежат на прехвърляне и претостъпване. Наличието на лиценз е условие за започването и законосъобразното извършване на съответната стопанска дейност.

Лицензът се издава без срок, освен ако не е концесия или специален лиценз (например за честоти, произтичащи от изключителните и суверенни права по чл. 18 от Конституцията). Правата по лиценза принципно не подлежат на прехвърляне и претостъпване. Наличието на лиценз е условие за започването и законосъобразното извършване на съответната стопанска дейност.

Регистрацията е проверка за спазването на изчерпателно изброени нормативни изисквания. При установяване на съответствие с изискванията, дейността започва и съответният административен орган няма право на отказ по целесъобразност. Смисълът на регистрацията е проверка (само на документи) за съответствие и наличност, осъществявана от административните органи в изпълнението на процедури, предписани със закон.

Съотношението между ЗОАРАКСД и ЗРТ е съотношение между общ и специален закон. Специалното лицензионно производство по ЗРТ представлява конкретизация и доразвитие на разпоредбата на чл. 9, ал. 1, т. 1 от ЗОАРАКСД – със ЗРТ е установен лицензионен режим за стопанска дейност, която е свързана с радиочестотния спектър, а той е обект, върху който държавата осъществява суверенни права съгласно чл. 18, ал. 3 от Конституцията на Република България. Чрез ЗРТ е създадено административно регулиране относно дейността на радио- и телевизионните оператори и е предвидено упражняването на административен контрол посредством издаването на лицензии за радио- и телевизионна дейност. При създаването на този специален режим са съобразени целите, посочени в чл. 2 от ЗОАРАКСД и изискванията на чл. 3 – 7 от него. Лицензиите за радио- и телевизионна дейност се издават от СЕМ, който е централен административен орган и води публичен регистър. Тези лицензии са срочни и правата по тях подлежат на прехвърляне в отклонение от общия режим по ЗОАРАКСД. В ЗРТ са подробно регламентирани изискванията, на които трябва да отговарят кандидатите за издаване на лицензии, особените правила на производствата за тяхното издаване, изменение, прехвърляне, подновяване и прекратяване, изискванията, които трябва да бъдат удостоверени от друг орган (КРС) и които се удостоверяват с декларация, а също и последващия контрол за спазване на установените изисквания. Тъй като броят на лицензиите, които могат да бъдат издадени за извършване на радио- и телевизионна дейност е ограничен поради обективни причини, ЗРТ предвижда лицензиращият орган да обяви публично конкурс – по този начин е изпълнено задължението, следващо от разпоредбата на чл. 13 от ЗОАРАКСД.

т. 3. Лицензирането и регистрацията на радио- и телевизионните оператори са правно регламентирани в ЗРТ и в ЗЕС – това са два различни правни способа, въз основа на които може да бъде осъществявана радио- и телевизионна дейност в Република България. В лицензионното производство СЕМ упражнява правомощията си въз основа на съчетание между оперативна самостоятелност и обвързана компетентност (това е така, защото при лицензирането на т. нар. национални обществени оператори, каквито са БНР и БНТ, СЕМ няма право и не прави преценка, а на основание чл. 105, ал. 3 от ЗРТ им издава лицензии без конкурс и той е длъжен да направи това по силата на закона), докато в регистрационното производство СЕМ действа в условия на обвързана компетентност и преценява дали документите на кандидатите отговарят на изискванията на ЗРТ.

Чрез ЗРТ е създадено административно регулиране относно дейността на радио- и телевизионните оператори и е предвидено упражняването на административен контрол посредством издаването на лицензии за радио- и телевизионна дейност. При създаването на този специален режим са съобразени целите, посочени в чл. 2 от ЗОАРАКСД и изискванията на

чл. 3 – 7 от него. Лицензиите за радио- и телевизионна дейност се издават от СЕМ, който е централен административен орган и води публичен регистър. Тези лицензи са срочни и правата по тях подлежат на прехвърляне в отклонение от общия режим по ЗОАРАКСД. В ЗРТ са подробно регламентирани изискванията, на които трябва да отговарят кандидатите за издаване на лицензи, особените правила на производствата за тяхното издаване, изменение, прехвърляне, подновяване и прекратяване, изискванията, които трябва да бъдат удостоверени от друг орган (КРС) и които се удостоверяват с декларация, а също и последващия контрол за спазване на установените изисквания.

т. 4. По своята правна същност лицензията за радио- и/или телевизионна дейност представлява благоприятстващ (създава конкретно субективно право), разрешителен (правото, което той създава е занаят, тъй като то не е съществувало до този момент) и конститутивен (предизвиква промяна в правната сфера на неговия адресат) индивидуален (адресиран е до конкретен правен субект) административен акт с властнически характер и външно действие (той е изрично волеизявление на компетентен орган на изпълнителната власт, в кръга на неговите правомощия, какъвто е СЕМ), издаден по определена в закон процедура (въз основа и в изпълнение на ЗРТ), при оперативна самостоятелност, чието наличие е условие за започването и законосъобразното извършване на контролирана от държавата дейност като радио- и/или телевизионен оператор за създаване на програми, предназначени за разпространение чрез електронни съобщителни мрежи, когато се ползва индивидуално определен ограничен ресурс – радиочестотен спектър или за създаване на програми, предназначени за разпространение чрез електронни съобщителни мрежи за наземно цифрово радиоразпръскване, която дейност се контролира от държавата, като актът е скрепен с възможност за принудителна изпълняемост (СЕМ може да налага принудителни административни мерки, каквито са задължителните указания по чл. 32, ал. 1, т. 12 от ЗРТ) и принуда в по-широк смисъл (на основание чл. 118 от ЗРТ СЕМ може да налага имуществени санкции и/или да отнема издадените лицензи), и същевременно е задължително условие за законосъобразното упражняване на предоставените права във връзка с тази дейност и за спазването на техническите и други изисквания към програмите, включително изискванията за предоставяне на програмите за разпространение в некодирани вид.

Лицензията за радио- и/или телевизионна дейност създава директно правоотношение между държавата и нейния адресат и всеки евентуално възникнал спор между тях би следвало да се решава по правилата на публичното право, а последната инстанция – да е административен съд. Отказът за издаване на лицензия също е индивидуален административен акт, защото чрез него се засяга законния интерес на лицето да извършва дейност като радио- и/или телевизионен оператор.

Законът за радиото и телевизията не съдържа легална дефиниция за понятието лицензия за радио- и телевизионна дейност, но за да бъде преодоляна тази празнота, както и непълнотите в него относно издаването, изменението, допълнението, отнемането и съдържанието на лицензията за радио- и телевизионна дейност, а също и относно обжалването и останалите изрично неуредени в ЗРТ въпроси, се прилага субсидиарно АПК.

Третият раздел е озаглавен „Съвет за електронни медии – специализиран лицензиращ орган“, а в отделни точки е направена обща характеристика на медийния регулатор и са разгледани неговите състав и мандат, компетентност, заседания, гласуване, кворум и мнозинство, финансиране и възнаграждение, актовете, които издава и условията, в които осъществява своите правомощия (обвързана компетентност и оперативна самостоятелност).

т. 1. Според легалното определение, съдържащо се в чл. 20, ал. 1 от ЗРТ, СЕМ е независим специализиран орган, който регулира медийните услуги в случаите и по реда, предвидени в ЗРТ.

Според доктриналното определение СЕМ е независима колегиална административна структура с определен личен състав, формирана по установения в ЗРТ ред, на която са предоставени властнически правомощия с цел да регулира дейността по предоставяне на медийни услуги чрез регистрирането или издаването на лицензи за осъществяване на радио- и телевизионната дейност и чрез упражняването на надзор само върху дейността на доставчиците на медийни услуги за спазване на ЗРТ, действаща по поръчение на държавата и намираща се в публичноправни отношения с КРС по повод лицензирането на доставчиците на медийни услуги.

т. 2. Съветът за електронни медии е колегиален орган, състои се от 5 членове, 3 от които се избират от Народното събрание и 2 се назначават от президента на републиката. Решението на Народното събрание и указът на президента влизат в сила едновременно. Членовете на СЕМ се избират или назначават за срок от шест години при съчетание на квотния и ротационен принципи. Съставът на СЕМ се обновява през две години от квотата на Народното събрание и през три години от квотата на президента, което означава, че мандатът на СЕМ не съвпада с мандата на отделните негови членове и по време на един мандат на СЕМ се сменят три различни негови състава. Този механизъм на работа на СЕМ осигурява приемственост и ограничава възможността за по-силно влияние на членовете от парламентарната квота, които са с един повече в сравнение с тези от президентската квота. Едно лице не може да бъде член на СЕМ повече от два мандата. Мандатите не могат да бъдат последователни. Членовете на СЕМ изпълняват задълженията си до встъпването в длъжност на новите членове.

т. 3. Компетентността на СЕМ представлява съвкупност от неговите законоустановени правомощия, които са изброени в чл. 32 от ЗРТ и могат да бъдат обособени в следните четири категории:

1. регулация на радио- и телевизионната дейност;
2. надзор върху програмното съдържание;
3. правомощия във връзка с назначаването на ръководните органи на Българското национално радио, Българската национална телевизия и фонд „Радио и телевизия“ и
4. други.

т. 4. Съветът за електронни медии се свиква на заседания от председателя:

1. по негова инициатива, или
2. по искане на най-малко една трета от членовете му.

Заседанията на СЕМ са редовни и извънредни. На заседанията присъстват членовете на СЕМ, главният секретар, деловодител-протоколчик, служители от администрацията при разглеждане на конкретни въпроси, както и други лица, поканени във връзка с обсъжданите теми. Поканата за заседанието съдържа проект за дневния ред на заседанието. Решенията на СЕМ са мотивирани.

Съветът за електронни медии взема решения с обикновено мнозинство от всичките членове. Решенията по чл. 31, ал. 1 (за избор на председател на СЕМ) и ал. 5 (за предсрочно прекратяване на мандата на председателя на СЕМ поради неизпълнение на неговите задължения) и чл. 32, ал. 1, т. 3 от ЗРТ (за утвърждаване на членовете на управителните съвети на БНР и БНТ) се вземат с мнозинство две трети от всички членове. Ако на три поредни заседания в продължение на един месец не се вземе решение по изброените в предходното изречение въпроси, то се взема с обикновено мнозинство, за да не бъде възпрепятствана работата на съответните организации. Решенията на СЕМ подлежат на обжалване пред Върховния административен съд. Обжалването на решенията на СЕМ за избор и освобождаване на членовете на управителните съвети и генералните директори на БНР и БНТ, както и на решенията по чл. 30, ал. 2, т. 2 (за предсрочно прекратяване на мандата на член на СЕМ при трайна фактическа невъзможност да изпълнява задълженията си повече от шест месеца) и 3 (за предсрочно прекратяване на мандата на член на СЕМ при установяване на несъвместимост с изискванията на ЗРТ) и по чл. 32, ал. 1, т. 12а (относно предавания, които са създадени и предоставени за разпространение в нарушение на изискванията на чл. 17, ал. 2 относно децата, чл. 17а, на споразумението по чл. 32, ал. 6 и критериите по чл. 32, ал. 5) от ЗРТ, не спира изпълнението им.

т. 5. Съветът за електронни медии се финансира от фонд „Радио и телевизия“. Съветът за електронни медии открива извънбюджетна сметка в Българска народна банка за съхраняване на средствата на фонд „Радио и телевизия“ и назначава изпълнителен директор на този фонд. За времето, през което изпълняват своите функции, членовете на СЕМ получават месечно възнаграждение в размер, равняващ се на три средномесечни заплати на заетите лица в народното стопанство по данни на Националния статистически институт. Основното месечно възнаграждение се преизчислява всяко тримесечие на основата на средномесечната заплата за последния месец от предходното тримесечие.

т. 6. В съответствие с чл. 32, ал. 2 от ЗРТ в изпълнение на своите правомощия СЕМ приема правилници, решения и декларации и дава становища в предвидените от закона случаи.

т. 7. Регулирането на радио- и телевизионна дейност е вид публичноправна административна дейност, осъществявана от името на държавата в определена сфера на обществения живот, имаща властнически и подзаконов характер. Като осъществява тази дейност СЕМ действа в условията на оперативна самостоятелност (в тези случаи той има възможност за избор и преценка относно своето поведение при постановяването на съответното решение в рамките и съобразно целите на ЗРТ, като неговото задължение за произнасяне произтича от диспозитивна правна норма) и на обвързана компетентност (в тези случаи има един единствен вариант на решение, който произтича от императивна правна норма, която не му позволява да се отклони от нейното съдържание и да не се съобрази с правно задължителното правило за поведение, което отразява волята на законодателя).

Съветът за електронни медии действа в условията на оперативна самостоятелност при лицензирането на търговските радио- и телевизионни оператори и при определянето на правилата за избор на генералните директори на БНР и БНТ, и в условията на обвързана компетентност при регистрирането на радио- и телевизионни оператори и при лицензирането на обществените доставчици на медийни услуги, каквито са БНР и БНТ.

Четвъртият раздел е озаглавен „Кандидати за издаване на лицензия за радио- и/или телевизионна дейност – административноправен статут“, а в отделни точки е разгледан статуса на кандидатите за издаване на лицензия за радио- и телевизионна дейност и е даден отговор на въпроса дали те са участници, субекти или страни в лицензионното производство, статуса на БНР и БНТ – субекти на публичното право като кандидати за лицензия за радио- и телевизионна

дейност без конкурс, статуса на търговските радио- и телевизионни оператори – субекти на частното право като кандидати за лицензия чрез конкурс и е направен сравнителноправен анализ на обществените и търговските радио- и телевизионни оператори като доставчици на медийни услуги.

т. 1. При определянето на кръга на лицата, които могат да бъдат кандидати за издаване на лицензия за радио- и телевизионна дейност законодателят е съчетал два подхода – позитивен и негативен, като в чл. 105, ал. 2 от ЗРТ е посочил кои лица могат, а в чл. 105, ал. 4 от ЗРТ – кои лица не могат да кандидатстват за издаване на такава лицензия.

На 01.01.2014 г. в Република България влезе в сила Закон за икономическите и финансовите отношения с дружествата, регистрирани в юрисдикции с преференциален данъчен режим, свързаните с тях лица и техните действителни собственици, чиято основна цел е икономическите и финансовите отношения с дружествата, регистрирани в юрисдикции с преференциален данъчен режим, свързаните с тях лица и техните действителни собственици да се основават на недопускане до усвояване на публични средства и управление на финансов ресурс от тези дружества в противоречие с обществен интерес и предотвратяване отклонението от данъчно облагане. На основание чл. 3, ал. 1, т. 20 от този закон на дружествата, регистрирани в юрисдикции с преференциален данъчен режим, и на свързаните с тях лица се забранява пряко или косвено учредяване или придобиване на участие в лице, което кандидатства или е получило лиценз за радио- и/или телевизионен оператор по ЗРТ. В чл. 4 са изчерпателно уредени случаите, в които въпросната забрана не се прилага. Съответният компетентен орган (по ЗРТ това е СЕМ) извършва проверка за наличието на вписване в търговския регистър и в случай че подлежащите на вписване обстоятелства не са вписани в търговския регистър, е длъжен да приложи забраната, което означава, че той е длъжен:

1. или да откаже издаването;
2. или да откаже прехвърлянето на вече издаден лиценз за радио- и/или телевизионна дейност;
3. или да отнеме вече издаден лиценз за радио- и/или телевизионна дейност, като по този начин ще изпълни волята на законодателя да не позволи пряко или косвено учредяване или придобиване на участие в лице, което кандидатства или е получило лиценз за радио- и/или телевизионен оператор по ЗРТ от дружества, регистрирани в юрисдикции с преференциален данъчен режим, и на свързаните с тях лица.

Участници в административното производство по лицензиране на радио- и телевизионни оператори, което е вид административно производство, са самите кандидати за издаване на лицензия за радио- и телевизионна дейност, техните адвокати и пълномощници, СЕМ и КРС, а в случай на съдебен контрол – и Върховният административен съд, в някои случаи – Върховната административна прокуратура, както и евентуалните свидетели и вещи лица. Субекти в административното производство по лицензиране на радио- и телевизионни оператори са самите кандидати за издаване на лицензия за радио- и телевизионна дейност и СЕМ, а в случай на съдебен контрол – и Върховният административен съд. Кандидатите за издаване на лицензия за радио- и телевизионна дейност са страни в административното лицензионно производство – за тях лицензията, която по своята правна същност е индивидуален административен акт, създава конкретни права и задължения, а отказът за издаване на лицензия засяга техни права и законни интереси. Едновременно с това, обаче, те са субекти и участници в административното производство по лицензиране на радио- и телевизионни оператори и то основни участници, без които то би било безпредметно и немислимо.

т. 2. През 90-те години на ХХ-ти век в медийноправната теория са дефинирани следните основни особености на обществените радио- и телевизионни организации:

1. обща географска достъпност;
2. защита на националната идентичност и култура;
3. правноорганизационна независимост от държавата или частни корпоративни интереси;
4. безпристрастност на програмата;
5. многообразие на предаванията и
6. преобладаващо обществено финансиране с приоритет на потребителските такси.

Най-общо националните обществени оператори имат три основни характеристики:

1. обществен характер на програмите (съдържанието);
2. обществен характер на финансирането – то може да бъде причислено към т. нар. услуги от общ икономически интерес (services of general economic interest) на основание чл. 106, ал. 2 от ДФЕС;
3. обществен характер на управлението, като регулаторите имат правомощия по отношение и на трите елемента.

В България медийният регулатор осъществява въздействие върху програмите чрез процеса на лицензиране, върху финансирането – като разглежда проектобюджетите на БНР и БНТ в процеса на ежегодната подготовка на законопроекта за държавния бюджет и върху управлението – като избира генералните директори на БНР и БНТ чрез конкурс и по тяхно предложение назначава управителните съвети. Структурирането като независими и автономни институции на обществените

радио и телевизия изключва каквато и да е форма на ръководство от страна на който и да е държавен орган и всякаква политическа или икономическа намеса. На съответните управителни или надзорни органи трябва да се гарантират независимост при осъществяване на текущото управление, редакторска независимост (и отговорност) по отношение на програмните схеми и съдържанието на програмата, свобода при подбора на работещите в медията. Въпрос на законодателна регламентация е и финансирането на националните обществени радио- и телевизионни оператори. Очевидно е, че чрез начина на финансиране от страна на държавата могат да се създадат механизми за недопустимо въздействие и влияние.

Понастоящем БНР и БНТ са публичноправни организации, които осъществяват своята дейност въз основа на специалния ЗРТ. Те са създадени със специфична цел да задоволяват потребности от обществен интерес без търговски характер и са задължителни субекти на медийните правоотношения, стоящи в основата на демократичното развитие на българското общество. Като доставчици на медийни услуги с особен статус БНР и БНТ се подчиняват на специално създаден за тях административен режим, уреден в ЗРТ и преустановяването на тяхната дейност може да настъпи единствено по волята на законодателя.

В съответствие с чл. 105, ал. 3 от ЗРТ БНР и БНТ осъществяват радио- и телевизионна дейност като национални обществени оператори въз основа на лицензии, издадени без конкурс, или въз основа на регистрации. В това си качество те се отличават от всички останали търговски радио- и телевизионни оператори по своето особено правно положение. Българското национално радио и БНТ са публичноправни субекти – юридически лица от типа на учрежденията със седалище София, като считано от 01.01.2014 г. техните генерални директори са първостепенни разпоредители с бюджет. Българското национално радио и БНТ осъществяват оперативен контрол върху имуществото – държавна собственост, което им е предоставено до влизането на ЗРТ в сила. Те придобиват лицензите си *ex lege*, на основание чл. 105, ал. 3 от ЗРТ, а регистрацията на техните програми се извършва по общия ред. Общественият характер на дейността на БНР и БНТ намира най-силно отражение в три направления, а именно: в техните програмни функции, в органите им на управление и в системата им на финансиране.

т. 3. В чл. 6, ал. 1 от ЗРТ е постановено, че доставчиците на медийни услуги са обществени и търговски, като този текст е неразривно свързан с разпоредбата на чл. 6, ал. 4 от ЗРТ, в която се съдържа разграничителният признак между тях и е уточнено, че доставчиците на медийни услуги, които не са лицензирани/регистрирани като обществени, са търговски.

Основните фактори, които оказват натиск върху дейността на търговските радио- и телевизионните оператори са:

1. комерсиализацията (която предполага преследване на сензации, провокиране на слушателите и зрителите, отразяване на рекламни кампании, без оглед на техните послания и цели, за да се осигури по-голям пазарен дял) и

2. техните зависимости от политическа намеса (особено в условията на недостатъчно добре развита демокрация и липсата на гражданско общество), икономически натиск (кръгът от интереси, които не бива да се засягат обикновено включва съдружниците или акционерите в електронните медии, рекламодателите и „силните на деня“), проверки от страна на контролни органи, санкции, пазарни заплахи, разкриване на тайни (търговски, данъчни, лични – например за принадлежност към Държавна сигурност и разузнавателните служби на Българската народна армия на собствениците и/или журналистите) и т. н.

Тези фактори нерядко дискредитират както свободата на словото, така и свободното слово в името на икономическото оцеляване на съответните електронни медии.

Все пак съвременната българска медийноправна уредба се опитва да намери баланс между икономическите реалности и ролята, която търговските радио- и телевизионни оператори изпълняват в обществения живот, съобразявайки се с разпоредбите на европейското законодателство и с т. нар. „добри практики“, установени в ЕС.

т. 4. Доставчиците на медийни услуги са субекти на медийното аудио- и аудиовизуално право, които създават за разпространение програми и предавания.

Позитивното право урежда два основни вида електронни медии – обществени (публичноправни субекти) и търговски (субекти на частното право). Доставчиците на медийни услуги, които не са лицензирани или регистрирани като обществени, са търговски.

Обществените доставчици на медийни услуги – субекти на публичното право (каквито са БНТ и БНР) са субекти единствено на медийното аудио- и аудиовизуално право, тъй като ЗРТ е устройствен за тях нормативен акт и те възникват по силата на разпореждане на орган на държавната власт.

Правноорганизационната форма, чрез която функционират търговските радио- и телевизионни оператори в България, в качеството им на доставчици на медийни услуги – субекти на частното право (каквито са всички останали, освен БНР и БНТ) се определя от гражданското, търговското и административното (медийно аудио- и аудиовизуално) законодателство и те са субекти на гражданското, търговското и медийното аудио- и аудиовизуално право.

Националните обществени доставчици на медийни услуги са юридически лица от типа на учрежденията и техните органи на управление се избират и утвърждават от СЕМ, а търговските доставчици на медийни услуги могат да бъдат физически лица-еднолични търговци и търговски дружества, регистрирани по Търговския закон, кооперации, учредени в съответствие със Закона за кооперациите, юридически лица – фондации и сдружения, възникнали на основание Закона за юридическите лица с нестопанска цел и юридически лица, създадени въз основа на специални закони (Закон за висшето образование, Закон за вероизповеданията и др.), като техните органи на управление следва да са съобразени с изискванията на закона, въз основа на който са създадени.

Основната цел на обществените радио- и телевизионни оператори е да допринасят за реализиране на конституционното право на информация, а основната цел на търговските радио- и телевизионни оператори е да реализират печалба за своите собственици.

Статусът, правомощията на ръководните органи и начинът на финансиране на националните обществени радио- и телевизионни органи са подробно уредени в ЗРТ, докато по отношение на търговските радио- и телевизионни оператори няма нарочна уредба в специалния медиен закон и те могат сами да определят организационните аспекти от своята дейност, съобразявайки се с изискванията на закона и източниците си на финансиране.

Обществените радио- и телевизионни оператори стопанисват държавно имущество, а търговските – притежават частно имущество.

Българското национално радио и БНТ получават лицензи без конкурс, по силата на закона, а търговските радио- и телевизионни оператори – след провеждане на конкурс.

Обществените доставчици на медийни услуги са натоварени със специални програмни функции и задължения, докато такива не са нормативно установени за търговските доставчици на медийни услуги.

При осъществяването на своята дейност БНР и БНТ спазват общите принципи по чл. 10, принципите по чл. 6, ал. 2 и специализираните принципи по чл. 6, ал. 3 от ЗРТ, които са установени и се отнасят само за тях с оглед обществената мисия, които изпълняват, а търговските радио- и телевизионни оператори спазват принципите по чл. 10 и тези по чл. 6, ал. 2 от ЗРТ. На основание чл. 33, т. 1 и т. 2 от ЗРТ СЕМ осъществява надзор относно спазването на принципите по чл. 10 и спазването на изискванията на чл. 6, ал. 2 и 3, но прави впечатление, че не е предвидена никаква санкция за случаите на несъобразяване с тях от страна на доставчиците на медийни услуги.

Различни са и ограниченията в рекламното време за обществените и търговските радио- и телевизионни оператори (чл. 89 и чл. 90 от ЗРТ).

Разпространението на радио- и телевизионните програми на БНР и БНТ се извършва чрез електронни съобщителни мрежи и/или съоръжения за наземно аналогово радиоразпръскване, които са собственост на БНР и БНТ, или въз основа на договор с предприятие, предоставящо електронни съобщителни услуги, а разпространението на програмите на търговските радио- и телевизионни оператори се разпространяват чрез използване на налични и/или нови електронни съобщителни мрежи за наземно аналогово или цифрово радиоразпръскване.

Еднакви за двата вида радио- и телевизионни оператори са задълженията им по чл. 7 от ЗРТ, програмните им анагажменти по чл. 9 от ЗРТ, разрешението (чл. 84 от ЗРТ) и забраната за позициониране на продукти в определен тип предавания (чл. 83 от ЗРТ).

Предписанията на чл. 8, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 17а, 18, 19а, 19б и 19в от ЗРТ са в еднаква степен задължителни както за обществените, така и за търговските радио- и телевизионни оператори.

Видът на оператора (търговски или обществен) не е критерий за определяне размера на годишните лицензионни/регистрационни такси.

Петият раздел е озаглавен „Процедура по предоставяне на лицензия за радио- и/или телевизионна дейност – юридически особености“, а в отделни точки са разгледани принципите, от които се ръководи СЕМ при вземането на решения за предоставяне на лицензии за радио- и/или телевизионна дейност, проведено е разграничение между конкурсна процедура и търг в българското административно право, направен е сравнителноправен анализ на възприетите лицензионни режими на радио- и телевизионните оператори в световен мащаб, изяснена е същността на лицензирането на радио- и телевизионните оператори, посочен е срока на лицензиите за радио- и/или телевизионна дейност и е обърнато специално внимание на значението на цифровизацията за операторите, осъществяващи радио- и/или телевизионна дейност, предназначени за разпространение чрез електронни съобщителни мрежи за наземно цифрово радиоразпръскване.

Лицензионният режим, предвиден в ЗРТ, представлява форма на административно регулиране, при което в изпълнение на конституционната повеля на чл. 18, ал. 5, са установени специални нормативни изисквания за дейността на радио- и телевизионните оператори, в качеството им на доставчици на линейни медийни услуги, с цел защита на обществения

ред и националната сигурност в Република България, на изключителните суверенни права на държавата, които, на основание чл. 18, ал. 3 от Конституцията, тя осъществява върху радиочестотния спектър, както и на правата на потребителите на медийни услуги.

По своята правна природа лицензионният режим за радио- и телевизионните оператори представлява вид разрешителен режим за извършване на радио- и телевизионна дейност, установен в държавен и обществен интерес, при който в рамките на конкурсна процедура се прави проверка и преценка за съответствие с предварително установени нормативни изисквания, а тяхното спазване е гарантирано чрез административен надзор, който се осъществява от специализиран административен и регулаторен орган, какъвто е СЕМ.

т. 1. Решенията за предоставяне на лицензии за радио- и/или телевизионна дейност оказват пряко и непосредствено влияние върху обществения живот в България и затова законодателят е преценил, че следва да бъдат установени основни начала, от които да се ръководят членовете на медийния регулатор при тяхното обсъждане и вземане, които да гарантират безпрепятственост при осъществяване на правомощията на СЕМ и същевременно да представляват една своеобразна институционална гаранция за съобразяване с особеностите на всеки конкретен случай, респективно за законност и правилност на взетите решения (чл. 36 от ЗРТ).

Съветът за електронни услуги е специализиран надзорен орган, който е оторизиран да регулира медийните услуги в интерес на обществото. Тази му компетентност и предоставената му от законодателя оперативна самостоятелност го правят орган, който единствен има право да преценява от няколкото законосъобразни предложения кое е най-целесъобразното.

т. 2. В чл. 13, ал. 1 от ЗОАРАКСД е предвидено, че когато е ограничен броят на лицензите, които могат да бъдат издадени за извършване на дадена стопанска дейност, лицензиращият орган е длъжен да обяви публично конкурс или търг при условия и по ред, определени със закон.

Обществената функция или специалното предназначение на всяка конкурсна процедура е да се проверят предварително качествата на кандидатите, за да се избере най-подходящият сред тях за извършване на съответната дейност.

С конкурсната процедура се цели развитието на демократизма в обществените отношения, което се постига от една страна с публичното ѝ обявяване, а от друга – с провеждането ѝ от колегиален орган, какъвто е конкурсната комисия. Конкурсната процедура представлява сложен фактически състав, който се развива последователно във времето.

Процедурата по провеждането на конкурса започва с неговото обявяване – в различните закони са предвидени различни начини за конкурсното обявление, което задължително трябва да съдържа минимален брой реквизити, като например начина на провеждане, необходимите документи, мястото и срока за подаването им и т. н. Предназначението на обявлението е конкурсът да се направи публично достояние. По своята правна природа то представлява предложение до персонално неопределен кръг лица да участват в конкурса.

Следващият елемент от процедурата е допускането до участие в конкурса. То обикновено става въз основа на писмено заявление от съответния кандидат, придружено от останалите изискуеми документи, в която той изразява своето желание да участва в конкурса и готовността си да извършва съответната дейност, ако го спечели.

Допускането до участие в конкурса става от нарочна комисия. Самото допускане се изразява в проверка на минимално необходимите изисквания и характеристики на кандидатите, посочени в обявлението – тази проверка се извършва само и единствено въз основа на подадените документи. Решението на комисията се съобщава на кандидата, а отказът трябва да бъде мотивиран, тъй като най-често може да бъде обжалван.

След това конкурсът се провежда по обявения начин, на обявеното място и в обявеното време от назначената комисия, в която са включени специалисти в съответната област. Конкурсната комисия извършва експертна оценъчна дейност по предварително оповестена методика, като качествата на кандидатите се съпоставят с обявените изисквания, а не помежду им и класира само успешно издържалите конкурса.

За проведения конкурс се съставя протокол и резултатите от него се съобщават на участвалите лица. Възможно е никой от кандидатите да не отговаря на изискванията и конкурсната процедура да завърши неуспешно. Но ако тя е приключила успешно, се предвижда срок, в който следва да бъде създадено правоотношение между спечелилия участник и обявилния конкурса и ако той се откаже в този срок, се предлага на следващия класиран кандидат да заеме неговото място.

Търгът е способ за формулиране на задължителната част от едно правоотношение. Обикновено за условията на търга също се дава гласност чрез обявяване поне в един всекидневник, в ДВ или по друг начин.

Всеки участник в търга е обвързан от своето предложение според условията на търга.

Извършването на съответната дейност или осъществяването на съответната услуга се възлага на лицето, предложило най-добра оферта съгласно комплексна преценка на относителната тежест на отделните ѝ параметри, които във всички случаи трябва да отговарят на предварително обявените изисквания.

Сделката се смята сключена с подписването на договор за възлагане извършването на съответната дейност или осъществяването на съответната услуга. Обикновено възложителят изисква гаранция от всеки участник в търга, която обезпечава изпълнението на неговите задължения, в случай че го спечели. След сключването на договор гаранцията на останалите участници в търга се освобождава.

т. 3. В световен мащаб са възприети различни лицензионни режими за дейността на радио- и телевизионните оператори.

т. 4. Лицензирането на радио- и телевизионните оператори е средство на държавата да упражнява надзор върху определена сфера от обществените отношения, а именно върху радио- и телевизионната дейност, както и проекция на конституционното задължение на държавата да разпределя свободните налични честоти от ограничения радиочестотен спектър в съответствие с постигнатите международни договорености.

Ето защо в чл. 105, ал. 1 от ЗРТ е предвидено, че радио- и телевизионна дейност за създаване на програми, предназначени за разпространение чрез електронни съобщителни мрежи, когато се ползва индивидуално определен ограничен ресурс – радиочестотен спектър (за наземно аналогово или цифрово радиоразпръскване), се осъществява въз основа на индивидуални лицензии, издадени от СЕМ при условията и по реда на този закон.

Различни са процедурите за издаване на лицензия за радио- и/или телевизионна дейност, осъществявана по аналогов и по цифров способ, както и за издаване на разрешение за ползване на индивидуално определен ограничен ресурс – радиочестотен спектър.

т. 5. В съответствие с чл. 109 от ЗРТ лицензиите се издават за срок до 15 години. Срокът може да бъде продължен с решение на СЕМ по искане на лицензиария, като общата му продължителност не може да бъде над 25 години.

Законодателят е преценил, че това е оптималния срок, за който може да бъде издадена лицензия за радио- и/или телевизионна дейност, имайки предвид обстоятелството, че срокът на разрешението за ползване на индивидуално определен ограничен ресурс – радиочестотен спектър, за осъществяване на електронни съобщения чрез налични и/или нови електронни съобщителни мрежи за наземно аналогово радиоразпръскване трябва да отговаря на срока на лицензията по ЗРТ, а радиочестотният спектър е ресурс с висока държавна и обществена значимост, защото се използва за защита на националната сигурност и отбрана.

Освен това е възможно в обозримо бъдеще да възникнат и други обществени нужди, които да не могат да бъдат задоволени по друг начин, освен чрез предоставяне на ограничен ресурс, какъвто е радиочестотният спектър (например въвеждане на нови информационни и/или телекомуникационни технологии), т. е. от една страна е осигурен начин за осъществяване на периодична проверка и контрол върху отстъпените честоти на радиочестотния спектър за осъществяване на радио- и телевизионна дейност, а от друга страна е гарантирана възможност на държавата, която, на основание чл. 18, ал. 3 от Конституцията осъществява суверенни права върху радиочестотния спектър, да планира в средносрочен план тяхното по-ефективно и/или целесъобразно използване занапред.

Не по-късно от шест месеца преди изтичането на срока на лицензията лицензиантът следва да заяви намерение за продължаване срока на лицензията. СЕМ разглежда искането за продължаване срока на лицензията и в срок до три месеца преди изтичането на срока на лицензията взема решение по искането и писмено уведомява лицензианта.

В случаите на положително решение на СЕМ, когато лицензията е издадена по реда на чл. 116, 116а, 116б, 116в и 116г от ЗРТ, СЕМ уведомява КРС, която в десетдневен срок продължава срока на издаденото разрешение за ползване на индивидуално определен честотен ресурс – радиочестотен спектър, за осъществяване на електронни съобщения чрез налични и/или нови електронни съобщителни мрежи за наземно аналогово радиоразпръскване.

След като понастоящем законът предвижда обвързано лицензиране, т. е. едновременно издаване на лицензия за радио- и/или телевизионна дейност и на разрешение за ползване на индивидуално определен ограничен ресурс – радиочестотен спектър за осъществяване на електронни съобщения, несъответствието на издадената лицензия за създаване на програма с новите законови изисквания е основание да се откаже продължаване на срока на действието ѝ при условията, при които е издадена.

т. 6. Цифровизацията на електронните медии има два аспекта – цифровизация на производството и цифровизация на разпространението. Цифровизацията на производството на аудиовизуално съдържание не предизвиква особени технологични или регулаторни проблеми, поради което е засегната само проблематиката на цифровизацията на разпространението.

Процесът на цифровизация представлява преминаването от аналогов ефирен телевизионен сигнал към цифров ефирен телевизионен сигнал. Преминаването се осъществява с изключване на аналоговите предаватели и замяната им с цифрови. На мястото на една аналогова ефирна телевизионна програма ще могат да се приемат няколко ефирни цифрови телевизионни програми. За цифровото ефирно излъчване в България се използва стандарта DVB-T (Digital Video Broadcasting – Terrestrial – в превод: наземно цифрово телевизионно радиоразпръскване).

Основната същност на DVB-T стандарта е, че няколко телевизионни програми се разпространяват едновременно в един комплексен цифров информационно-програмен пакет, наречен „мултиплекс“. Съществуват два начина за кодиране: стандартът MPEG-2 и по-съвременният H.264/MPEG-4 AVC. Всеки телевизор с вграден цифров тюнер с MPEG-4 декодер ще може да приема цифровия сигнал без да са необходими допълнителни устройства за декодиране. Стандартът MPEG-4 позволява многократно увеличаване на броя на приеманите програми без „снежинки“, двойни образи и загуба на цвят, както и HDTV (телевизия с висока резолюция).

Ефирното цифрово телевизионно радиоразпръскване запазва предимствата на аналоговото излъчване като:

- достъпност;
- безплатни услуги;
- лесна употреба.

Към тези характеристики се добавят по-високо качество на картината и звука, включително и възможност за приемане на програми с висока разделителна способност (HDTV), телевизионен справочник (EPG), мултимедийно съдържание по поръчка (VOD), платено съдържание (pay per view), възможност за интерактивна телевизия, аудио субтитри и специализирани субтитри, както и превод на езика на знаците за хората с увреждания и улеснения за възрастните хора.

Предимствата на цифровата ефирна телевизия са както в интерес на обществото (подпомагане свободата на избор на потребителите, създаване на възможност за увеличаване на броя на програмите с национален и регионален обхват, осигуряване на условия за засилване на конкуренцията на пазара на телекомуникационните услуги за доставяне на телевизионно съдържание на крайни потребители, в резултат на което се постига голямо разнообразие на програмите), така и по отношение на радиочестотния спектър (осигуряване на възможност за едновременно излъчване на няколко телевизионни програми чрез използването само на един честотен канал; предлагане на от три до шест пъти по-висока ефективност в сравнение с аналоговата технология).

Република България нямаше друга алтернатива, освен изключване на наземно аналогово телевизионно радиоразпръскване, не само в съответствие с международните си ангажименти, но и заради световната тенденция за преминаване към ефирно цифрово телевизионно излъчване.

Подготовката на процеса по цифровизация у нас стартира с разяснителна кампания през месец декември 2012 г. Целта ѝ беше да информира гражданите за предстоящото преустановяване на ефирното аналогово излъчване, за да може да бъде направен информиран избор как да бъде приеман цифровия телевизионен сигнал – ефирно, с кабел, сателит или интернет, съобразно личните предпочитания и интереси на потребителите.

От 1^{-ви} март до 30^{-ти} септември 2013 г. протече преходният период на едновременно ефирно излъчване на аналогов и цифров сигнал, което се нарича „симулкаст“ (simulcast). Това е периодът, през който можеше да бъде направен избор и да бъдат предприети необходимите стъпки, за да започне получаването на цифрова ефирна телевизия. През тези месеци бяха възможни смущения на звука и картината при ефирното приемане на телевизионни програми.

На 30^{-ти} септември 2013 г. сигналът на ефирната аналогова телевизия беше изключен изцяло. От тази дата вече могат да се гледат ефирно телевизионни програми само цифрово – чрез приемник с вграден цифров тюнер и декодер MPEG-4 или с външен цифров MPEG-4 декодер. Това означава, че в един телевизионен канал ще могат да се излъчват до осем телевизионни програми. Тези програми се събират в един пакет, който се нарича „мултиплекс“. Програмите, лицензирани по реда на ЗРТ, се разпространяват въз основа на договор между доставчика на линейната медийна услуга и предприятието, което притежава разрешение за ползване на индивидуално определен ограничен ресурс – радиочестотен спектър за осъществяване на електронни съобщения.

Разгледани са и законодателните промени, свързани с процеса на цифровизация.

Заслужава да бъде отбелязано, че в технически и технологичен план първият етап от цифровизацията в България протече успешно, но това съвсем не е така по отношение на нейната нормативна уредба и идейна и практическа реализация. Съществен и все още нерешен е и проблемът с финансирането на втория етап от цифровизацията. Всичко това налага необходимостта от вземане на спешни и неотложни мерки за справянето с новите предизвикателства пред телекомуникационния и медийния бизнес, вкл. за спасяването на цифровизацията в България, където се наблюдава тенденция за отказ от издадените индивидуални лицензи за разпространяване на програми по цифров способ, докато навсякъде в Европа той има огромен успех и изпреварва разпространението на радио- и телевизионни програми по кабел и сателит.

4. Глава трета – Проявни форми на контрол при лицензирането на радио- и телевизионните оператори

Тя се състои от 6 раздела, които от своя страна са разделени на по няколко точки.

Първият раздел е озаглавен „Специализиран административен надзор, осъществяван от СЕМ върху дейността на лицензираните радио- и телевизионни оператори“, а в отделни точки са разгледани общата постановка на въпроса, производството по установяване на нарушения на ЗРТ, производството по издаване на наказателни постановления за извършени нарушения на ЗРТ, с които се налагат имуществени санкции, производството по обжалване на наказателни постановления, с които са наложени имуществени санкции за извършени нарушения на ЗРТ, възобновяването на административнонаказателни производства, производството по налагане на имуществени санкции по чл. 83а – 83е от ЗАНН на юридически лица, осъществяващи радио- и/или телевизионна дейност по ЗРТ и производството по изпълнение на наказателни постановления и съдебни решения, с които са наложени имуществени санкции за извършени нарушения на ЗРТ.

т. 1. В административноправната теория контролът в широк смисъл се схваща и разглежда като способ и гаранция за законосъобразно и правилно управление на нормативно уредените отношения в определена сфера от обществения живот. В стриктно юридически смисъл контролът представлява властническа дейност на контролиращия орган, свързана с цялостно наблюдаване, преценяване и проверка на контролирания обект, насочена към избягване или ликвидиране на закононарушения и неправилности в работата на лицата, които отговарят за него.

Контролът винаги се упражнява от органи, които заемат ръководно положение в системата на държавно управление и притежават правомощия да организират, ръководят и координират подконтролната дейност, за която отговарят, както и да дават задължителни указания за отстраняване на допуснати нередности и/или нарушения и да налагат административни наказания. В този смисъл контролът е част от самото управление, разглеждано като организация, ръководство и контрол. Контролният орган проверява не само изпълнението на издадените от него разпореждания и указания, но и на тези, които са издадени от по-горестоящи от него органи в системата на държавно управление. Същностна характеристика на контрола е, че той се осъществява постоянно и непрекъснато въз основа, в изпълнение и съобразно с целта на закона.

Надзорът като проява на контролна дейност е по-тясно понятие в сравнение с контрола. В общи линии неговите цели съвпадат с тези на контрола, но съдържанието му е по-ограничено от това на контрола, защото:

1. надзорният орган по принцип стои вън от системата на контролираните обекти и субекти;
2. надзорният орган не осъществява ръководни функции по отношение на контролираните субекти и не носи отговорност за осъществяваната от тях дейност;
3. надзор се упражнява единствено с оглед проверка за законосъобразност (не и за правилност) на контролираната дейност и
4. възможните методи, средства и начини за въздействие от страна на надзорния орган са уредени в специален закон.

Обикновено надзорната дейност е централизирана, но това не е задължително условие за нейното осъществяване.

На основание чл. 32, ал. 1, т. 1 от ЗРТ СЕМ осъществява надзор върху дейността на доставчиците на медийни услуги за спазване на този закон, но в чл. 33 от ЗРТ са очертани границите на този надзор, които законодателят е преценил, че са обществено оправдани с оглед постигане целта на закона и с оглед ограничаване на административното регулиране и административния контрол върху дейността на радио- и телевизионните оператори, в качеството им на доставчици на медийни услуги.

Съгласно чл. 32, ал. 1, т. 12 СЕМ може да издава задължителни указания на доставчиците на медийни услуги за спазване изискванията на чл. 33 от ЗРТ, в случаите на възникнали административноправни спорове между доставчиците на медийни услуги и техният надзорен орган относно прилагането на конкретни материалноправни норми, които определят поведението и задълженията на участниците в административните правоотношения.

Издаването на задължителни указания има за цел да предупреди доставчиците на медийни услуги, че с тяхната дейност, изразяваща се в излъчване на програмно съдържание по определен начин, нарушават медийния закон и да предотврати или преустанови извършването на нарушение на закона изобщо, т. е. те имат предупредително-възпиращо действие и по своята правна природа представляват вид принудителна административна мярка по смисъла на чл. 22 от ЗАНН, която има императивен, обвързващ за адресата си характер и не предполага отклонение от своето съдържание или неизпълнение. При това по отношение на задължителните указания в ЗРТ са спазени всички изисквания на чл. 23 от ЗАНН, който предвижда, че „Случаите, когато могат да се прилагат принудителни административни мерки, техният вид, органите, които ги прилагат, и начинът за тяхното приложение, както и редът за тяхното обжалване се уреждат в съответния закон или указ.“

Задължителните указания са форма на текущ административен надзор, при упражняването на който СЕМ действа в условията на обвързана компетентност.

Правното основание за надзора, извършван от СЕМ, се съдържа в чл. 20, ал. 1 от ЗРТ, където е предвидено, че СЕМ е независим специализиран орган, който регулира медийните услуги в случаите и по реда, предвидени в този закон. В случаите, когато към него са се обърнали лица, засегнати от въпрос, който е извън неговите правомощия, на основание чл. 32, ал. 1, т. 10 от ЗРТ, СЕМ сезира компетентните органи за нарушения на нормативните актове при осъществяване на медийните услуги.

Административният надзор, упражняван от СЕМ, е постоянен (СЕМ извършва постоянно наблюдение на програмите на радио- и телевизионните оператори за спазване на изискванията на ЗРТ), всеотдаен (СЕМ не прилага принципа на избиращелност и наблюдава всички субекти, осъществяващи радио- и телевизионна дейност) и целенасочен (в чл. 20, ал. 2 от ЗРТ е постановено, че при осъществяване на своята дейност СЕМ се ръководи от интересите на обществото, като защитава свободата и плурализма на словото и информацията и независимостта на доставчиците на медийни услуги).

Предназначението на административния надзор, извършван от СЕМ, е следене за съответствие на излъчваните радио- и телевизионни програми с разпоредбите на ЗРТ, но не и преценка за правилността на извършените действия от радио- и телевизионните оператори, защото в тази хипотеза би била налице намеса в тяхната редакторска независимост.

Съветът за електронни медии не разполага с компетентност да спира излъчването на радио- и телевизионни програми, защото това би означавало налагане на цензура, която е забранена от Конституцията на Република България и от ЗРТ.

Нарушенията на ЗРТ се констатираат от длъжностните лица на СЕМ. Наказателните постановления се издават от председателя на СЕМ, т. е. той е административнонаказващ орган. Установяването на нарушенията, издаването, обжалването и изпълнението на наказателните постановления се извършват по реда на ЗАНН.

В зависимост от момента на осъществяването му надзорът, който е възложен и се упражнява от СЕМ в защита на държавния и обществен интерес, може да бъде предварителен (негова проявна форма е проверката за наличието на необходимите условия за осъществяване на радио- и/или телевизионна дейност преди издаването на лицензия или на удостоверение за регистрация на радио- и телевизионните оператори) и текущ (по всяко време, докато лицензираните и регистрираните радио- и телевизионните оператори осъществяват радио- и телевизионна дейност или докато лицензиите им не бъдат прекратени, съответно регистрациите – заличени, СЕМ осъществява надзор върху разпространяването от тях програмно съдържание и относно изпълнението, изменението и прекратяването на издадените лицензии, респективно следи за извършването и заличаването на регистрации). Заслужава да бъде отбелязано, че в административноправната доктрина³ се поддържа и друго становище, според което надзорът, осъществяван от СЕМ, е само последващ, доколкото има произнасяне от негова страна едва след извършването на определени действия от доставчиците на медийни услуги.

Съветът за електронни медии е централен, колегиален, независим, външноведомствен, специализиран регулаторен и надзорен административен орган, който регулира радио- и телевизионната дейност чрез лицензиране и регистриране на радио- и телевизионни оператори за нейното осъществяване и чрез упражняване на надзор върху тяхната дейност, в качеството им на доставчици на медийни услуги за спазване на ЗРТ. Съветът за електронни медии е публичноправен субект и при осъществяване на своята лицензионна дейност влиза в административноправни отношения с друг публичноправен субект, каквато е КРС.

т. 2. Според чл. 127, ал. 1 от ЗРТ нарушенията на този закон се констатираат от длъжностните лица на СЕМ, а съгласно чл. 127, ал. 3 от ЗРТ установяването на нарушенията се извършва по реда на ЗАНН. Всяко нарушение на ЗРТ представлява деяние (действие или бездействие), което нарушава установения ред на държавно управление и е обявено за наказуемо по административен ред с имуществена санкция и/или отнемане на лицензията за радио- и/или телевизионна дейност, заличаване на регистрацията на радио- и/или телевизионен оператор и заличаване на вписването в публичния регистър по чл. 125к от ЗРТ на доставчик на медийни услуги по заявка, т. е. налице са две отклонения от легалната дефиниция за административно нарушение по смисъла на чл. 6 от ЗАНН – относно наличието на вина и относно вида на възможните административни санкции, а именно:

1. не се изисква деянието да е извършено виновно, а отговорността е обективна (достатъчно е да е налице неизпълнение на задължение към държавата от доставчик на медийни услуги при осъществяване на неговата дейност);

2. деянието не се санкционира с административно наказание, а с имуществена санкция (която за всеки конкретен случай, въздигнат в нарушение на ЗРТ, е в различен размер, а при повторност на нарушението обикновено се налага в двоен размер) и/или отнемане на лицензията за радио- и телевизионна дейност, заличаване на регистрацията на радио- или телевизионен оператор и заличаване на вписването в публичния регистър по чл. 125к от ЗРТ на доставчик на медийни услуги по заявка.

Следователно нарушенията на ЗРТ са противоправни (нарушават конкретни негови разпоредби и в зависимост от

³ Така Николова, Р., Медийно аудио- и аудиовизуално право, изд. „Феней“, С., 2010 г., стр. 266.

това дали те са забраняващи или задължаващи, резултатът е действие – неточно изпълнение на установено административно задължение от доставчик на медийни услуги, който е негов адресат или бездействие – неизпълнение на такова задължение) и общественоопасни (противоправността винаги предполага наличие на опасност от увреждане или заплаха за обществото, но обратното невинаги е вярно) деяния, насочени срещу установения административен ред на управление, обявени са за наказуеми с точно определени административни санкции, които се налагат по административен ред от административен орган, какъвто е СЕМ и неговият председател, но при тях липсва субективна страна, която включва елементите вина, мотиви и цели.

Поначало приготвянето и опитът за извършване на нарушения на ЗРТ не са наказуеми и подбудителите, помагачите, укривателите и допустителите на нарушения на ЗРТ не се наказват.

Съветът за електронни медии, на основание чл. 32, ал. 2 от ЗРТ, е приел Правилник за реда за установяване на административни нарушения и налагане на административни наказания с решение по протокол № 24 от 28.04.2009 г., който е утвърден от неговия председател.

Налагането на административни санкции по реда на ЗАНН протича в две фази. Първата фаза е образуването на административнонаказателното производство със съставянето на АУАН. Втората фаза е свързана с налагането на конкретна административна санкция посредством издаване на наказателно постановление.

Не се образува производство по установяване на нарушение на ЗРТ, ако не е съставен акт за установяване на нарушението в продължение на три месеца от откриване на нарушителя или ако е изтекла една година от извършване на нарушението (арг. от чл. 127, ал. 3 от ЗРТ във връзка с чл. 34, ал. 1, изр. 2 от ЗАНН и чл. 6, ал. 3 от Правилника на СЕМ). Тримесечният срок за съставяне на АУАН се отнася както за случаите, когато едновременно с откриване на нарушението се открива и неговият извършител, така и за случаите, когато към момента на констатиране на нарушението неговият автор е неизвестен, с уговорката, че в последния случай АУАН може да се състави в тримесечен срок от установяване авторството на нарушението, но не по-късно от изтичането на една година от извършването на нарушението. Срокът започва да тече от деня, в който длъжностното лице, което е овластено да състави акта, е узнало кой е нарушителят. Бездействието на това длъжностно лице повече от три месеца е пречка за съставяне на акта и изключва отговорността на нарушителя.

Образуването по производството по установяване на нарушение на ЗРТ и/или на ЗЗ се прекратява, ако не е издадено наказателно постановление в шестмесечен срок от съставянето на акта за установяване на конкретното нарушение (арг. от чл. 127, ал. 3 от ЗРТ във връзка с чл. 34, ал. 3 от ЗАНН).

т. 3. В съответствие с чл. 31, ал. 2, т. 5 и чл. 127, ал. 2 от ЗРТ наказателните постановления за нарушения на разпоредбите на този закон се издават от председателя на СЕМ, т. е. той е административнонаказващ орган, а според чл. 127, ал. 3 от ЗРТ издаването на наказателните постановления се извършва по реда на ЗАНН.

В ЗРТ не е предвидена възможност председателят, в качеството си на ръководител на СЕМ, да възлага правата си на наказващ орган на друго, определено от него длъжностно лице и следователно основанията за отвод от участие в разглеждането на административнонаказателна преписка и в издаването на наказателно постановление, установени в чл. 51 от ЗАНН, не се прилагат за него.

На основание чл. 52 от ЗАНН наказващият орган (председателят на СЕМ в разглеждания случай) е длъжен да се произнесе по административнонаказателната преписка в месечен срок от получаването ѝ. Ако се установи, че актът не е бил предявен на нарушителя, председателят на СЕМ го връща веднага на актосъставителя за отстраняване на тази нередовност, но това не води до прекратяването на производството по налагане на административна санкция. След получаване на преписката СЕМ уведомява за съставения акт пострадалите от нарушението, ако има такива и адресите им са известни.

Съгласно чл. 16 от Правилника СЕМ проверява акта с оглед на неговата законосъобразност и обосновааност и преценява възраженията и събраните доказателства, а когато е необходимо, извършва и разследване на спорните обстоятелства или възлага това разследване на длъжностните лица или юристите. При разглеждането на преписката не присъстват актосъставителите и свидетелите. Когато установи, че нарушението е извършено от съответното лице, посочено в акта, ако няма основание за прилагането на чл. 28, буква а) от ЗАНН (предупреждение в маловажен случай на административно нарушение), СЕМ приема решение, с което възлага на председателя на СЕМ да издаде наказателно постановление и определя размера на имуществената санкция. Когато е налице повторност по смисъла на от § 1, т. 33 от ДР на ЗРТ, санкцията се определя в двоен размер. В случай че фактическите обстоятелства, приети в АУАН въз основа наличните по преписката доказателства, сочат на друг вид нарушение, председателят на СЕМ би могъл да преквалифицира деянието, ако правилната според него правна квалификация е относима към установените обективни и субективни признаци на деянието и да издаде наказателно постановление.

В съответствие с чл. 54 от ЗАНН когато установи, че деянието не е нарушение или че нарушението не е извършено от лицето, посочено като нарушител, председателят на СЕМ прекратява преписката с мотивирана резолюция, като постановява

да се върнат иззетите вещи, освен ако притежаването им е забранено, или да се заплати тяхната равностойност в случаите на чл. 46, ал. 4 от ЗАНН (ако са бързо развалящи се). Вещите, притежаването на които е забранено, не се връщат, а с тях се постъпва по реда, установен в съответните нормативни актове.

Законосъобразността и обосноваването на наказателните постановления са важни техни характеристики, които обуславят крайния резултат от производството по налагане на административни санкции. Надзорът за тяхното наличие е предоставен на съответните компетентни съдилища.

т. 4. В съответствие с чл. 127, ал. 3 от ЗРТ обжалването на наказателните постановления се извършва по реда на ЗАНН. В чл. 59 от ЗАНН е постановено, че наказателните постановления подлежат на обжалване пред районния съд, в района на който е извършено или довършено нарушението, а за нарушенията, извършени в чужбина – пред Софийския районен съд (ал. 1), както и че нарушителят и поискалият обезщетение могат да обжалват постановлението в седемдневен срок от връчването му, а прокурорът може да подаде протест срещу него в двуседмичен срок от издаването му (ал. 2). Сроковете са преклузивни и с тяхното изтичане се погасява правото на оспорване, поради което просрочените жалба и/или протест са недопустими и се оставят без разглеждане. Районният съд може да действа като инстанция по същество или като контролно-отментителна инстанция.

т. 5. На основание чл. 70 от ЗАНН административнонаказателните производства, по които наказателните постановления са влезли в сила, както и решенията и прекратените от съда дела, образувани във връзка с обжалване на наказателни постановления, подлежат на възобновяване, когато:

1. с влязла в сила присъда се установи, че някои от доказателствата, въз основа на които е издадено наказателното постановление, решението или определението на съда, са неистински;

2. с влязла в сила присъда се установи, че административнонаказващ орган, съдия или съдебен заседател е извършил престъпление във връзка с издаване на наказателното постановление, решението или определението на съда;

3. се открият обстоятелства или доказателства от съществено значение за разкриване на обективната истина, които не са били известни при издаване на постановлението, решението или определението на съда;

4. ако с влязла в сила присъда се установи, че деянието, за което е наложена административна санкция, съставлява престъпление.

Възобновяването на административнонаказателно производство се допуска, ако предложението по т. 1 и 2 е направено в шестмесечен срок от влизане в сила на присъдата, а в случаите на т. 3 – в двегодишен срок от влизане в сила на наказателното постановление, решението или определението. Установените в чл. 71 от ЗАНН срокове за възобновяване са преклузивни и с тяхното изтичане се погасява правото да се иска възобновяване.

В съответствие с чл. 72 от ЗАНН единствено окръжният прокурор може да бъде инициатор и да поиска възобновяване на административнонаказателно производство на някое от гореизброените основания и в законоустановения срок, а неговото предложение се разглежда от съответния компетентен административен съд. С предложението прокурорът може да спре изпълнението на наказателното постановление или решението на съда. На страните по наказателното постановление и по дело от наказателно-административен характер не е предоставена процесуалната възможност да атакуват влязлото в сила решение на касационния съд, но те биха могли да сезират съответния окръжен прокурор.

Производството по възобновяване е приложимо както за наказателни постановления, които са влезли в сила (оспорени или неоспорени по съдебен ред), така и за постановените актове на първата и втората касационна инстанция, с които са били решени или прекратени образуванията пред тях дела във връзка с оспорени наказателни постановления. Производството по възобновяване по ЗАНН изисква като основна предпоставка наказателното постановление да е влязло в сила, при отсъствието на която същото е преждевременно направено. Ако наказателното постановление не е било връчено надлежно на неговия адресат към момента на депозиране на предложението за възобновяване на административнонаказателното производство, за него не е започнал и съответно не е изтекъл срокът за оспорването му пред съда. При това положение не е налице влязъл в сила административнонаказателен акт, който може да бъде предмет на предложение по чл. 70 от ЗАНН.

На основание чл. 73 от ЗАНН административният съд разглежда предложението в открито заседание с призоваване на страните и когато предложението е основателно, съдът отменя съответния акт (влязлото в сила наказателно постановление, определение или решение на съд) и възобновява делото, като сам решава въпроса относно налагане на административна санкция, ако има законно основание за това, т. е. той действа като инстанция по същество и неговото решение е наистина окончателно.

Предвидената в ЗАНН процедура по възобновяване на административнонаказателните производства не предвижда обжалване пред ВАС. Последният може да се произнесе само в случаите, когато административният съд е постановил

определение, с което е прекратил производството по делото като недопустимо, за да може да се спази двуинстанционността на административнонаказателното производство.

В административнонаказателните производства за извършени нарушения на ЗРТ и/или на ЗЗ се прилагат принципите, установени в чл. 17 – 19 от ЗАНН.

Съгласно чл. 84 от ЗАНН и доколкото в ЗАНН няма особени правила за призоваване и връчване на призовки и съобщения, извършване на опис и изземване на вещи, определяне разности на свидетели и възнаграждения на вещи лица, изчисляване на срокове, както и за производството пред съда по разглеждане на жалби срещу наказателни постановления, на касационни жалби пред административния съд и предложения за възобновяване, се прилагат разпоредбите на НПК.

т. 6. Това е особено производство, което се отклонява от общите принципи, възприети в ЗАНН. В чл. 83а от ЗАНН е предвидено, че на юридическо лице, което се е обогатило или би се обогатило от изрично и изчерпателно изброени престъпления по НК, както и от всички престъпления, извършени по поръчение или в изпълнение на решение на организирана престъпна група, когато са извършени от:

1. лице, овластено да формира волята на юридическото лице;
2. лице, представляващо юридическото лице;
3. лице, избрано в контролен или надзорен орган на юридическото лице, или

4. работник или служител, на който юридическото лице е възложило определена работа, когато престъплението е извършено при или по повод изпълнението на тази работа, се налага имуществена санкция до 1 000 000 лв., но не по-малко от равностойността на облагата, когато тя е имуществена, а когато облагата няма имуществен характер или размерът и не може да се установи, санкцията е от 5 000 до 100 000 лв.

Имуществената санкция се налага на юридическото лице и когато лицата по т. 1, 2 и 3 са подбудили или подпомогнали извършването на посочените деяния, както и когато деянията са спрели на стадия на опита. Имуществената санкция се налага независимо от осъществяването на наказателната отговорност на извършителя на престъпното деяние.

Облагата или нейната равностойност се отнема в полза на държавата, ако не подлежи на връщане или възстановяване, или на отнемане по реда на НК.

На държавата, държавните органи и органите на местното самоуправление, както и на международните организации не се налага имуществена санкция.

Следователно само на юридическо лице (не и на физическо лице-едноличен търговец), което извършва радио- и/или телевизионна дейност по ЗРТ и се е обогатило или би могло да се обогати от престъпна дейност, извършена от някое от лицата по нчл. 83а, ал. 1, т. 1 – 4 от ЗАНН би могла да се наложи имуществена санкция по специалния ред, като в този случай подбудителството, помагачеството и опитът също се санкционират и е възможно кумулиране на имуществена санкция за юридическото лице с наказание за извършителя на престъпното деяние, т. е. имуществената и наказателната отговорност са независими една от друга, не се поглъщат и изключват взаимно.

Съгласно чл. 83е от ЗАНН съответният административен съд се произнася с решение за налагане на имуществената санкция след влизане в сила на осъдителна присъда или решение по чл. 124, ал. 5 от ГПК (по иск за установяване на престъпно обстоятелство от значение за едно гражданско правоотношение или за отмяна на влязло в сила решение) и при доказване на обстоятелствата по чл. 83д от ЗАНН. Решението трябва да съдържа данните за юридическото лице, произхода, вида и размера на облагата, размера на наложената имуществена санкция. По дела, които представляват фактическа или правна сложност, мотивите могат да бъдат изготвени и след произнасянето на решението, но не по-късно от 15 дни. Срещу решението може да се подаде въззивна жалба или протест пред съответния въззивен съд в 14-дневен срок от съобщаване на решението, за да се спази принципа за двуинстанционност. Въззивният съд разглежда жалбата по реда на НПК, като решението му е окончателно.

т. 7. В съответствие с чл. 127, ал. 3 от ЗРТ изпълнението на наказателните постановления се извършва по реда на ЗАНН, а съгласно чл. 4 от Правилника на СЕМ разпоредбите на ДОПК също се съобразяват и спазват в това производство.

На изпълнение подлежат само влезлите в сила наказателни постановления и съдебни решения, постановени при оспорване законосъобразността на наказателните постановления.

Вторият раздел е озаглавен „Изменение на лицензията за радио- и/или телевизионна дейност и на разрешението за ползване на индивидуално определен ограничен ресурс – радиочестотен спектър“. Извършването на изменения и допълнения в лицензията не е регламентирано, с изключение на един специфичен случай по чл 119, ал. 3 от ЗРТ, където е предвидено, че лицензиран радио- или телевизионен оператор има право да поиска от СЕМ изменение на лицензията си тогава, когато се налага промяна на характера на дейността му от обществен в търговски. Съветът за електронни медии може да вземе решение за изменение или за прекратяване на лицензията по своя преценка. В този случай лицензиарият

обществен радио- и/или телевизионен оператор може да кандидатства за лицензия като търговски радио- и/или телевизионен оператор. Не са уредени случаите, когато търговски оператор би искал да промени дейността си от търговска в обществена или пък да промени някои от характеристиките на издадената му лицензия.

С Решение № 15-00-32 от 13.04.2004 г. СЕМ е приел, че изменения на лицензията се допускат, когато те съответстват на „обективни пазарни и технологични развия и не противоречат на изискванията за защита на аудиторията“, като тази преценка се прави във всеки конкретен случай и се използват критериите относно реда за промяна на програмните характеристики на лицензиите, възприети от СЕМ в негово становище от 14.05.2007 г. Съдебната практика приема, че когато дружество е сигнализиало СЕМ за извършени промени, свързани с правно-организационната форма на дружеството от ООД в ЕООД, това изменение на данните води до изменение на лицензията, за което радио- и телевизионните оператори дължат такса.

Решението за изменение на лицензия за радио- и/или телевизионна дейност е облагодетелстващ индивидуален административен акт.

Съгласно чл. 114 от ЗЕС предприятие, на което е издадено разрешение, може преди изтичане на срока на действието му да направи мотивирано искане за намаляване на срока на действие на разрешението. Комисията за регулиране на съобщенията проучва основателността на искането и се произнася с решение в срок до един месец от постъпване на искането. Предприятие, на което е издадено разрешение, може в срок не по-кратък от три месеца преди изтичане срока на действие на разрешението да направи мотивирано искане за удължаване срока на действие на издаденото разрешение. Комисията за регулиране на съобщенията проучва основателността на искането, като отчита:

1. ползите за потребителите;
2. необходимостта от насърчаване на конкуренцията и развитието на новите технологии и
3. регулаторната политика за съответния ограничен ресурс,

и се произнася с решение в срок до един месец от постъпване на искането, като при удовлетворяване на искането вписва новия срок на действие в разрешението. Ако в посочения срок предприятие, на което е издадено разрешение, не поиска удължаване действието на разрешението, приема се, че предоставеният индивидуално определен ограничен ресурс е свободен с изтичането на срока на действие на разрешението. Срокът на действие на разрешение за ползване на индивидуално определен ограничен ресурс – радиочестотен спектър, за осъществяване на електронни съобщения чрез налични и/или нови електронни съобщителни мрежи за наземно аналогово радиоразпръскване се удължава след удължаване на срока на лицензията по смисъла на ЗРТ за същия период от време.

Изменения и допълнения на разрешение могат да бъдат правени с мотивирано решение на КРС поради:

1. непреодолима сила;
2. причини, свързани с националната сигурност;
3. промени във вътрешното законодателство и решения на международни организации в сила за Република

България;

4. причини, свързани с обществения интерес, произтичащи от ефективното ползване на ограничения ресурс, защитата на интересите на потребителите и осигуряването на универсална услуга.

Измененията и допълненията се извършват след писмено уведомяване на съответното предприятие, което може да изрази становище в 14-дневен срок от получаване на уведомлението, когато измененията и допълненията са свързани с т. 4. Когато измененията и допълненията по т. 4 са съществени, КРС провежда обществена консултация по реда на чл. 37 от ЗЕС в срок не по-кратък от 30 дни.

Предприятието, на което е издадено разрешение, може да отправи мотивирано искане до КРС за изменение и допълнение на разрешението и извън гореизброените случаи. КРС проучва основателността на искането, преценява необходимостта от изменение и допълнение на разрешението и се произнася с решение в 30-дневен срок от постъпване на искането.

Третият раздел е озаглавен „Прехвърляне на лицензията за радио- и/или телевизионна дейност и на разрешението за ползване на индивидуално определен ограничен ресурс – радиочестотен спектър“. Лицензията за радио и/или телевизионна дейност е лична и прехвърлянето ѝ се допуска от СЕМ при спазване на изискванията към лицата за първоначално лицензиране. При прехвърляне на лицензия за радио- и/или телевизионна дейност, издадена по реда на чл. 116, 116а, 116б, 116в и 116г от ЗРТ, СЕМ в 14-дневен срок уведомява КРС. В 10-дневен срок от уведомлението КРС прехвърля разрешението за ползване на индивидуално определен ограничен ресурс – радиочестотен спектър, за осъществяване на електронни съобщения чрез налични и/или нови електронни съобщителни мрежи за наземно аналогово

радиоразпръскване на лицето, на което е прехвърлена съответната лицензия за радио- и/или телевизионна дейност, при спазване на условията и реда по чл. 121, ал. 2 и чл. 122 от ЗЕС.

Тази възможност представлява отклонение от общия режим, установен в чл. 10, ал. 2 от ЗОАРАКСД, където е предвидено, че правата по лиценза не подлежат на прехвърляне и преотстъпване.

Процедурата по искането за прехвърляне на лицензия за радио- и/или телевизионна дейност не е регламентирана в закона. Ясно е, обаче, че режимът е разрешителен и с оглед на това заявлението за прехвърляне трябва да бъде подадено предварително и сделката по прехвърляне да бъде извършена само след и при положително решение на СЕМ. Срокът за вземане на решение не е регламентиран и поради това следва да се прилагат сроковете за издаване на индивидуален административен акт, предвидени в АПК.

Доколкото прехвърлянето на лицензията представлява еднократна сделка в рамките на осъществявана дейност, за която се изисква разрешение, при липса на произнасяне от страна на СЕМ в определения в АПК срок би следвало да са приложими чл. 28 и 29 от ЗОАРАКСД, регламентиращи фигурата на „мълчаливото съгласие“. Поради липса на практика все още трудно може да бъде преценено доколко интересът на оператора ще бъде защитен, ако той, възползвайки се от „мълчаливото съгласие“, извърши сделката по прехвърляне, и възможно ли е след това тя да бъде отменена от СЕМ, ако например лицето приобретател не съответства на изискванията на закона.

Съгласно чл. 121 от ЗЕС предприятие, на което е издадено разрешение за ползване на индивидуално определен ограничен ресурс, може да прехвърли разрешението или част от правата и съответните задължения, включени в него, или отдаде под наем индивидуално определения ограничен ресурс – радиочестотен спектър, само след предварително разрешение от КРС.

Комисията за регулиране на съобщенията издава разрешение, когато са налице следните условия:

1. прехвърлянето или отдаването под наем не нарушава конкуренцията в сектора на електронните съобщения в частта ползване на индивидуално определен ограничен ресурс и

2. прехвърлянето или отдаването под наем не води до промени в условията за ползване на индивидуално определения ограничен ресурс или

3. прехвърлянето или отдаването под наем за осъществяване на електронни съобщения чрез използване на налични и/или нови аналогови електронни съобщителни мрежи за наземно аналогово радиоразпръскване не води до промяна на разпространяваните от предприятията, лицензирани от СЕМ, радио- и/или телевизионни програми на обществените оператори, субекти на публичното право;

4. са изтекли две години от получаването на индивидуално определения ограничен ресурс чрез конкурс или търг.

При универсално правопримемство чрез промяна на правната форма на дружеството тези правила не се прилагат.

Условията и редът за прехвърляне на разрешения за ползване на индивидуално определен ограничен ресурс, както и на част от правата и съответните задължения, включени в разрешението или отдаване под наем индивидуално определения ограничен ресурс – радиочестотен спектър, се определят с нормативен административен акт от КРС след провеждане на обществено обсъждане по чл. 36, който се обнародва в ДВ – такъв акт са Правилата за условията и реда за прехвърляне на разрешения за ползване на индивидуално определен ограничен ресурс, издадени от председателя на КРС.

Условията и редът за прехвърляне на разрешения за ползване на индивидуално определен ограничен ресурс, както и на част от правата и съответните задължения, включени в разрешението или отдаване под наем на индивидуално определения ограничен ресурс – радиочестотен спектър, не следва да нарушават конкуренцията.

Комисията за регулиране на съобщенията публикува ежемесечно на страницата си в интернет информация за прехвърлените права по издадени разрешения или за отдадения под наем индивидуално определен ограничен ресурс – радиочестотен спектър.

Четвъртият раздел е озаглавен „Подновяване на лицензията за радио- и/или телевизионна дейност и на разрешението за ползване на индивидуално определен ограничен ресурс – радиочестотен спектър“. Уредбата на този правен институт се съдържа в чл. 125 от ЗРТ. В съответствие с неговите разпоредби не по-късно от шест месеца преди изтичането на срока на лицензията лицензиантът следва да заяви намерение за продължаване срока на лицензията.

Съветът за електронни медии разглежда искането за продължаване срока на лицензията и в срок до три месеца преди изтичането на срока на лицензията взема решение по искането и писмено уведомява лицензианта.

В случаите на положително решение на СЕМ, когато лицензията е издадена по реда на чл. 116, 116а, 116б, 116в и 116г от ЗРТ, СЕМ уведомява КРС, която в 10-дневен срок продължава срока на издаденото разрешение за ползване на индивидуално определен ограничен ресурс – радиочестотен спектър, за осъществяване на електронни съобщения чрез налични и/или нови електронни съобщителни мрежи за наземно аналогово радиоразпръскване.

Законът за електронните съобщения не предвижда изрично подновяване на разрешение за ползване на индивидуално определен ограничен ресурс – радиочестотен спектър като самостоятелен правен институт – в случаите по чл. 125, ал. 3 от ЗРТ неговият срок се продължава от КРС при условията на обвързана компетентност.

Петият раздел е озаглавен „Прекратяване на лицензията за радио- и/или телевизионна дейност и на разрешението за ползване на индивидуално определен ограничен ресурс – радиочестотен спектър“. В съответствие с чл. 119 от ЗРТ при констатиране на промяна на дейността на лицензиран радио- или телевизионен оператор от обществен в търговски СЕМ взема решение за прекратяване на лицензията.

Съгласно чл. 121 от ЗРТ лицензията за радио- и/или телевизионна дейност се прекратява с:

1. изтичането на срока;
2. отнемането ѝ;
3. прекратяването на юридическото лице или смърт на физическото лице – едноличен търговец;
4. предсрочно по искане на лицензианта.

При прекратяване на лицензията за радио- и/или телевизионна дейност, издадена по реда на чл. 116, 116а, 116б, 116в и 116г от ЗРТ, СЕМ изисква от КРС прекратяване на разрешението за ползване на индивидуално определен ограничен ресурс – радиочестотен спектър, за осъществяване на електронни съобщения чрез налични и/или нови електронни съобщителни мрежи за наземно аналогово радиоразпръскване.

Отнемането на лицензията като начин за нейното прекратяване и крайна мярка за административна принуда е по-прецизно регламентирано. Предвидено е лицензията да се отнема в случай на:

1. груби нарушения на принципите на радио- и телевизионната дейност;
2. системни нарушения на разпоредбите по чл. 6, ал. 2 и 3, чл. 9, ал. 1, чл. 10, чл. 19а, ал. 1, 2 и 4 и чл. 19б от ЗРТ (по смисъла на § 1, т. 5 от ДР на ЗРТ „Системно“ е *нарушението по една глава на този закон три или повече пъти, извършено в едногодишен срок.*);
3. установяване на неверни данни в декларациите по чл. 111 от ЗРТ.

Заслужава да бъде отбелязано, че в ЗРТ няма ясна диференциация в степента на накърняване на обществен интерес и няма определени количествени и времеви граници за извършване на нарушения на принципите на телевизионната дейност и на телевизионната програма по т. 1 и т. 2, което означава, че независимо от тежестта на извършените нарушения, техния брой и период на извършване, резултатът е един и същ – отнемане на лицензията.

Отнемане на лицензия на радио- и телевизионен оператор се извършва от СЕМ с мотивирано решение и след отправяне на писмено предупреждение с определен срок за отстраняване на нарушението (чл. 123, ал. 1, изр. 1 от ЗРТ). Съветът за електронни медии отнема лицензията, ако в дадения срок лицензираният радио- или телевизионен оператор не е отстранил нарушението (чл. 123, ал. 2 от ЗРТ).

За да гарантира стъпаловидност на мерките, законодателят е предвидил, че отнемането става във всички случаи след налагане на две имуществени санкции за едно и също нарушение (чл. 123, ал. 1, изр. 1 от ЗРТ), което би следвало да означава, че ако основанието за отнемане на лицензията са системни нарушения на разпоредбите по чл. 6, ал. 2 и 3, чл. 9, ал. 1, чл. 10, чл. 19а, ал. 1, 2 и 4 и чл. 19б от ЗРТ, то трябва да има издадени и влезли в сила най-малко две наказателни постановления, издадени от председателя на СЕМ и че отнемането на лицензията е крайна мярка, резултат от вече упражнена административна принуда.

С решението за отнемане се определя срок, в който лицето не може да се кандидатира за нова лицензия и който не може да бъде по-малък от две години. При отнемане на лицензия за радио- и/или телевизионна дейност, издадена по реда на чл. 116, 116а, 116б, 116в и 116г, СЕМ уведомява КРС, която в 10-дневен срок прекратява издаденото разрешение за ползване на индивидуално определен ограничен ресурс – радиочестотен спектър, за осъществяване на електронни съобщения чрез налични и/или нови електронни съобщителни мрежи за наземно аналогово радиоразпръскване. Такава възможност не съществува при цифровото лицензиране, защото то не е обвързано административно производство.

С отнемането на лицензията лицензиантът е длъжен да преустанови радио- и/или телевизионната си дейност.

Решението на СЕМ за отнемане на лицензия е индивидуален административен акт от категорията на утежняващите, с който се реализира юридическа отговорност и който подлежи на обжалване пред ВАС на основание чл. 38, ал. 1 от ЗРТ.

В действащото българско законодателство има и още една хипотеза, при наличието на която СЕМ е длъжен да отнема лицензията на радио- и/или телевизионен оператор – съгласно чл. 3, ал. 1, т. 20 от Закона за икономическите и финансовите отношения с дружествата, регистрирани в юрисдикции с преференциален данъчен режим, свързаните с тях лица и техните действителни собственици на дружествата, регистрирани в юрисдикции с преференциален данъчен режим, и на свързаните с тях лица по смисъла на § 1 от ДР на ТЗ се забранява пряко или косвено учредяване или придобиване на

участие в лице, което кандидатства или е получило лиценз за радио- и телевизионен оператор по ЗРТ, като от тази забрана има и изключения, уредени в чл. 4 от закона.

В чл. 5, т. 11 от Закона за икономическите и финансовите отношения с дружествата, регистрирани в юрисдикции с преференциален данъчен режим, свързаните с тях лица и техните действителни собственици е предвидено, че когато въз основа на неверни данни е приложено изключение по чл. 4, се отказва предоставяне на лиценз за радио- и телевизионен оператор, съответно му се отнема лицензът, когато е издаден такъв. В тази хипотеза СЕМ действа при обвързана компетентност и при установяване, че лицензия за радио- и телевизионна дейност е издадена въз основа на неверни данни, независимо от начина на установяването, който може да бъде различен (например въз основа на служебна проверка по чл. 125л, ал. 4 от ЗРТ на наличната информация в Търговския регистър, при упражняване на някое от правата по чл. 117, ал. 2 от ЗРТ или посредством сезиране от друг орган или лице), е длъжен да я отнеме, като в този случай не се прилагат изискванията на чл. 122 и чл. 123 от ЗРТ, но на общо основание и въз основа на логическо тълкуване би следвало да бъде съобразено правилото на чл. 123а от ЗРТ и СЕМ да уведоми КРС, която в 10-дневен срок прекратява издаденото разрешение за ползване на индивидуално определен ограничен ресурс – радиочестотен спектър, за осъществяване на електронни съобщения чрез налични и/или нови електронни съобщителни мрежи за наземно аналогово радиоразпръскване.

Шестият раздел е озаглавен „Административнонаказателна и наказателна отговорност“. В Решение № 21 от 14.11.1996 г. по к. д. № 19 от 1996 г. КС е приел, че компетентността на медийния регулаторен орган „следва да се ограничава до контролни и административнонаказателни правомощия“. Упражняването на административнонаказателните правомощия на СЕМ са израз на държавна принуда и форма на последващ надзор – след издаването на лицензия за радио- и/или телевизионна дейност (арг. от чл. 18 от ЗОАРАКСД).

Административнонаказателната отговорност е обособена система от материалноправни и процесуалноправни норми, които имат за цел да защитят медийните отношения по повод излъчването на радио- и телевизионни програми. Субекти на този вид отговорност са радио- и телевизионните оператори, които са излъчили програми, несъобразени с изискванията на ЗРТ. Целта е да се защитят комуникационните права на зрителите и слушателите, а и обществения интерес като цяло, като се постигне т. нар. правовъзстановителен ефект.

В чл. 126а, ал. 1 от ЗРТ е предвидено, че за нарушение на условията на издадената лицензия за радио- и/или телевизионна дейност, което не представлява нарушение по чл. 126 от същия закон, се налага имуществена санкция от 1 000 до 7 000 лв., както и че при повторно нарушение имуществената санкция е в двоен размер.

Съгласно чл. 126в, ал. 1 от ЗРТ на лице, което без лицензия предоставя за разпространение радио- и/или телевизионни програми, които се разпространяват само въз основа на лицензия, издадена по реда на този закон, се налага имуществена санкция в размер от 7 000 до 30 000 лв.

В чл. 5, т. 11 от В чл. 5, т. 11 от Закона за икономическите и финансовите отношения с дружествата, регистрирани в юрисдикции с преференциален данъчен режим, свързаните с тях лица и техните действителни собственици е записано, че когато въз основа на неверни данни е приложено изключение по чл. 4, се отказва предоставяне на лиценз за радио- и телевизионен оператор, съответно му се отнема лицензът, когато е издаден такъв.

В съответствие с чл. 7 от Закона за икономическите и финансовите отношения с дружествата, регистрирани в юрисдикции с преференциален данъчен режим, свързаните с тях лица и техните действителни собственици който представи документи с невярно съдържание, за да удостовери обстоятелствата по чл. 4 от този закон, ако не подлежи на по-тежко наказание, се наказва с глоба в размер от 50 000 до 100 000 лв. (ал. 1), а при повторно нарушение глобата е в размер от 100 000 до 200 000 лв. (ал. 3).

Наказателната отговорност се реализира посредством сложен комплекс от правоотношения, които възникват между престъпника и държавата по повод извършено престъпление, като държавата има право да осъди престъпника, да изпълни наложеното наказание и да го третира като осъждан.

На основание чл. 282а от НК длъжностно лице, което при наличие на предвидените в нормативен акт условия, необходими за издаване на специално разрешение за осъществяване на определена дейност (вкл. радио- и/или телевизионна дейност – бел. на авт.), откаже или забави извън предвидените по закон срокове неговото издаване, се наказва с лишаване от свобода до три години, глоба в размер до петстотин лева и лишаване от право да упражнява определена професия или дейност.

В раздел II от глава единадесета на НК, която е озаглавена „Общопасни престъпления“, са регламентирани съставите на т. нар. престъпления по съобщенията.

В чл. 347 от НК е предвидено, че който повреди телевизионна или радиоредба и с това прекъсне или попречи на съобщенията, се наказва с лишаване от свобода до пет години (ал. 1), а ако деянието е извършено по непредпазливост, наказанието е лишаване от свобода до една година или пробация, или глоба от сто до триста лева (ал. 2).

Съгласно чл. 348 от НК който:

- а) построи, държи или ползува радиосредство, което излъчва в етера, без да има писмено разрешение за това;
 - б) използва радиосредство, което излъчва в етера, без предварително да го е регистрирал с пълни установъчни данни или го използва за цели, непозволени по даденото му разрешение;
 - в) без предварително писмено разрешение самоволно измени регистрираните данни на радиосредството, което излъчва в етера;
 - г) пречи или смущава действието на радиосъобщителна, радиоразпръсквателна, телевизионна или радиорелейна станция или радиотранслационна централа,
- се наказва с лишаване от свобода до пет години и глоба от сто до триста лева, като радиосредството се отнема в полза на държавата.

В чл. 348а от НК е постановено, че който чрез измама или по друг незаконен начин използва далекосъобщителна мрежа, съоръжение или услуга, за да генерира или пренасочи в свой или чужд интерес насочен пренос на сигнали, писмен текст, изображения, звук, данни или съобщения от всякакъв вид чрез проводник, радиовълни, оптична или друга преносна среда, се наказва с лишаване от свобода до шест години и глоба до десет хиляди лева (ал. 1), а когато деянието е извършено:

1. от две или повече лица, сговорили се предварително за неговото осъществяване, когато не представлява маловажен случай;
 2. чрез използване на нерегистрирано далекосъобщително средство;
 3. повторно, наказанието е лишаване от свобода до осем години и глоба от хиляда до пет хиляди лева (ал. 2).
- В маловажни случаи по ал. 1 наказанието е лишаване от свобода до една година или пробация (ал. 3).

5. Заключение

В него са направени най-важните изводи от научното изследване, обобщени са основните характеристики и изисквания към дейността на радио- и телевизионните оператори, осъществяващи своята дейност на територията на Република България и е отбелязано, че регулирането на информационното общество се осъществява посредством различни способности и средства, сред които основно място заема правото. Правната рамка на електронните медии и телекомуникациите е изключително динамична поради скоростта на развитие на информационните и комуникационни технологии. За да не задържа развитието на високотехнологичните сектори на национално и общностно ниво медийното аудио- и аудиовизуално право следва да загуби своята статичност и до голяма степен да изостави и дори да се откаже от консерватизма, който е присъщ на правото като цяло.

Цифровият преход (разпространението на програми и други услуги по цифров път) открива огромни възможности, които изискват адекватна правна уредба. Цифровите технологии допускат разпространение на съвършено друго съдържание извън познатите ни класически програми и променят съдържанието на понятието за телевизия така, както е дефинирано в Конвенцията за трансгранична телевизия на Съвета на Европа и ревизираната директива „Телевизия без граници“ (Директива 97/36/ЕО на Европейския парламент и на Съвета за изменение на Директива 89/552/ЕИО на Съвета относно координирането на някои разпоредби от законовите, подзаконовите и административните актове на държавите-членки, отнасящи се до упражняването на дейности по телевизионно разпространение – консолидирана версия или ДАВМУ), а именно като средство за масова информация, насочено едновременно към неограничен зрители и в специализираната литература вече се появи понятието „немасова медия“ като контрапункт на „масмедия“. Същевременно, в Директива 98/34/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 20.07.1998 г. за изменение на Директива 98/34/ЕО относно определяне на процедура за предоставяне на информация в областта на техническите стандарти и правила, както и в други актове на общностното законодателство бяха дефинирани т. нар. „услуги на информационното общество“ като услуги, предоставяни срещу възнаграждение, с електронни средства, на отдалечен потребител по индивидуална заявка.

С Директива 2000/31/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 08.06.2000 г. относно някои правни аспекти на услугите на информационното общество, в частност електронната търговия, във вътрешния пазар (Директива за електронната търговия) телевизията се изключи от услугите на електронното общество, тъй като по дефиниция възприемането ѝ от аудиторията не е по индивидуална заявка, но на практика дори и това вече е възможно. Директивата за електронната търговия регламентира широк кръг услуги, предоставяни онлайн (т. нар. „услуги на информационното общество“) – от електронните версии на печатните издания до електронната търговия и дистанционно предоставяните финансови услуги.

Този акт решава въпроси, натрупани към края на 90-те години на XX-ти век в държавите-членки на ЕС, главно с цел да осигури правна уредба на изнасянето на гражданския оборот в интернет. По този начин в общностното законодателство са регламентирани, от една страна, т. нар. „услуги на информационното общество“ и от друга страна – т. нар. „телевизия в тесен смисъл“, изключваща новите услуги по индивидуална заявка (point-to-point services).

Технологичните иновации и цялата интерактивност, станала възможна въз основа на цифровизацията, в момента са извън класическата дефиниция за телевизията като средство за масова информация, съответно извън ДАВМУ.

Понастоящем има широк спектър от медийни услуги между телевизията и електронната търговия, които са с неясен правен статус и които са предизвикателство за общностния и националния законодател. Признава се, че конвенционалната телевизия, „такава, каквато я познаваме“, ще продължи да съществува, и досегашните дефиниции биха могли още известно време да останат, но промени са необходими. В зоната между телевизията (производство и разпространение на програми до неопределен брой зрители) и телекомуникациите (гласова телефония, електронна поща, пренос на данни и др.) остават множество услуги, които нито европейският, нито българският законодател е описал изчерпателно, систематизирал и класифицирал.

Ако технологичните иновации в електронните медии продължават да се развиват с такива темпове, казуистичното изброяване на среди и платформи за разпространение на програми няма да може да догонва реалните практики. С поглед към тази перспектива, експертите продължават да обсъждат възможното предефиниране на телевизията и вниманието е фокусирано върху необходимостта от въвеждане на нови понятия в медийното аудио- и аудиовизуално право и отразяването им по подходящ начин в останалите отрасли на правото – така, че да бъдат защитени в максимална степен както правата на радиослушателите и телевизионните зрители, в качеството им на потребители на медийни услуги, така и правата на радио- и телевизионните оператори, в качеството им на доставчици на медийни услуги и на работещите в електронни медии.

Успехът на регулирането на информационното общество и медиите зависи от ефективното функциониране на националните регулатори и от постигането на баланс между свободната стопанска инициатива и ефективното използване на радиочестотния спектър. За да могат да осъществяват функциите си, регулаторите трябва да са независими както от органите на държавната власт, така и от радио- и телевизионните оператори, което означава, че не следва да е възможно да се оказва въздействие и натиск върху вземането на решения, чрез ограничаване на финансирането или по друг начин, както и че техният състав трябва да включва личности с безспорно доказани професионални качества, умения и опит. Това от своя страна ще спомогне оформянето на национални културни идентичности и укрепването на европейското културното многообразие.

Развитието на електронните съобщения, респективно на електронните медии, базирани върху тях влияе върху всички останали отрасли на икономиката. Използването на съвременни електронни съобщителни услуги създава условия за повишаване производителността на труда, подобряване на качеството на живот и възможностите за по-добър социален статус на обществото като цяло и на отделните негови членове. Неслучайно секторът на електронните съобщения е ключов за постигане на целите на Лисабонската стратегия за развитие на икономика, базирана на знанието. Целта на стратегията е да осигури лесен достъп на населението и бизнеса до съвременни, ефективни, качествени и сигурни електронни съобщителни услуги, чрез създаване на условия за развитие на сектора на електронни съобщения, включващ и медийни услуги, насърчаване на инвестиционната политика и внедряването на технологични нововъведения. Тези електронни съобщителни услуги трябва в максимална степен да задоволят нуждите на потребителите от гледна точка на начина, по който се предоставят, цената и качеството им. Основните средства за постигане на тази цел са:

- поддържане на условия за свободна и ефективна конкуренция;
- развитие на съвременна електронна съобщителна инфраструктура и насърчаване разработването и въвеждането на електронни съобщителни мрежи от ново поколение;
- ефективно управление на ограничените ресурси;
- неутралност по отношение на използваните технологии и свързаните с тях услуги;
- преодоляване на изоставането в изграждането и развитието на електронната съобщителна инфраструктура в слабо населени и отдалечени райони.

Електронните медии, включващи традиционни и нови информационни канали, използващи и интернет като среда за разпространение, са свързани с индивидуалното право на свобода на изразяване на мнение и са основният фактор за активен многопластов диалог между личности, групи, общества и култури в съвременното общество. Те са не само решаващ фактор за демокрация, култура и образование, но са и една от най-успешните и печеливши модерни индустрии, която съчетава в себе си сериозна журналистика с комерсиализация и популистски тенденции.

В новите условия основните насоки в дейността на медиите – да информират, да образоват и да забавляват не са съществено променени, но начините за създаване и пренос на съдържание се променят много бързо и това налага самото

понятие за медии да бъде разширено, като бъдат нормативно установени механизми за отговорност на доставчиците на медийни услуги, за корекция и усъвършенстване на медийната дейност, а също и гаранции за защита на потребителите на медийни услуги. На фона на динамичното медийно развитие с множество нови участници, платформи и услуги се налага наблюдението, че регулирането също се променя бързо в търсене на нови подходи, решения и конфигурации, отговарящи на непрекъснатите трансформации в медийното пространство.

Ако съвременното общество успее да се справи с всички тези предизвикателства или поне с част от тях, то несъмнено ще премине към нов етап от своето развитие и пред него ще се разкрият нови възможности и хоризонти, които да бъдат изследвани и използвани от необятния човешкия ум.

6. Приложения

Двете приложения накрая онагледяват и внасят допълнителна яснота относно датите на стартиране на прехода от аналогово към цифрово радиоразпръскване, формата и статуса на прехода, както и относно радио- и телевизионните програми, излъчвани чрез мултиплекси.

III. Научни публикации, свързани с темата на дисертационния труд

1. Евтимова, В., Свободата на печата и забраната на цензурата по Търновската конституция В: 135 години от приемането на Търновската конституция – сборник от научна конференция, посветена на 135^{-та} годишнина на Търновската конституция, съставителство и научна редакция Мръчков, В., изд. „Сибир“, С., 2014 г., стр. 374 – 382.

Подготвени за печат:

1. Производства по установяване на нарушения на Закона за радиото и телевизията и по издаване, обжалване и изпълнение на наказателни постановления, с които са наложени имуществени санкции за извършени нарушения на Закона за радиото и телевизията, и

2. Съдебен надзор върху решенията, приемани от Съвета за електронни медии.